

ការចំរើនឡើងក្តី ការចាស់ជរាភក្តី ការស្លាប់បាត់ទៅវិញក្តី

ជាផលដែលកើតឡើងពីហេតុដទៃមួយចំណែក ។ យ៉ាងណា

ជាតិរបស់បន្ទុស្សក៏យ៉ាងនោះដែរ កាលជាតិមួយចំរើនឡើង

កាលមកជាខាងក្រោយក៏គ្រឿងរួមជាវិធានទៅវិញ រហូតដល់

រលក់រលាយជាតិ តែរឿងនេះយើងនឹងទុកដាក់ថា ការដែល

ជាតិកើតឡើងជាហេតុឲ្យចំរើន ការដែលជាតិចំរើនជាហេតុ

ឲ្យជាតិទទួលបាន ហើយការដែលជាតិទទួលបានជាហេតុឲ្យជាតិ

រលក់រលាយទៅវិញដូច្នោះត្រូវទេ ។ យើងត្រូវចូលចិត្តថា

ការចំរើន ការទទួលបាន និងការរលក់ជាតិនោះ សុទ្ធតែជា

ផលរបស់ហេតុ ដែលមានមកពីហេតុផ្សេងៗ តែមិនមែនជា

ហេតុផលរបស់ខ្លួន និងខ្លួន ក្នុងខ្លួនឡើយ ។

បើយើងយល់សេចក្តីនេះច្បាស់លាស់ ទើបយើងឃើញ

ប្រយោជន៍ក្នុងការរៀនប្រវត្តិសាស្ត្រ ។ ក្នុងវេលានេះ ព្រះពុទ្ធ-

សាសនាទៅប្រទេសខ្មែរយើង កំពុងឡើងកាន់សេចក្តីចំរើន

ហើយប្រុងនឹងលូតលាស់ចំរើនទៅអនាគតទៀត យើងត្រូវ
 ការពារឲ្យពុទ្ធសាសនាចំរើនឲ្យលឿនជាលំដាប់ទៅ
 យើងត្រូវព្យាយាមរក្សាសេចក្តីចំរើនទាំងនោះ ទុកឲ្យបានបិត-
 ថេរចីរកាលយូរបំផុត ដែលនឹងអាចបិតយូរទៅបាន កាល
 បើដូច្នោះ តើយើងត្រូវធ្វើដូចម្តេច ?

តបដោយ ៗ តាមគោលការណ៍សេចក្តី គឺយើងត្រូវផ្តល់ហេតុ
 នៃសេចក្តីចំរើន និងហេតុនៃសេចក្តីវិនាស ។

បើដូច្នោះ តើយើងត្រូវផ្តល់បានដោយប្រការដូចម្តេច ?
 ថាយើងត្រូវផ្តល់ដោយការសិក្សាប្រវត្តិសាស្ត្រ ។
 ប្រវត្តិសាស្ត្រជាឯកសារ ដែលពណ៌នាហេតុការណ៍នៃ
 លោកគាំងតៃ ៧០០០ ឆ្នាំមកហើយ មានជាតិ មានសាសនា
 ដែលកើតឡើង ចំរើនឡើង ទុនថយទៅ ហើយសាបសូន្យ
 រលត់បាត់បង់ទៅវិញដោយច្រើន ការកើតឡើងក្តី ការចំរើន
 ការទុនថយក្តី ការរលត់រលាយបាត់បង់ទៅវិញក្តី តែងមាន

ហេតុច្រើនប្រការផ្សេងៗ គ្នា ហើយយើងគប្បីប្រមូលយក
តែសេចក្តីល្អៗ មកប្រើជាគ្រឿងដៃ ទុកជាឧទាហរណ៍សម្រាប់
ការពារជាភិសាសនារបស់យើង កុំឲ្យកើតហេតុនៃការលាក់
លោយលាញទៅវិញបានឡើយ ។

សេចក្តីពិតមួយទៀត យើងគួរចងចាំទុកថា ហេតុ

ការណ៍ទាំងអស់ក្នុងលោកនេះ តែងតែវិលត្រឡប់ទៅរករបស់

ចាស់វិញជាដកថ ហេតុដល់កើតជាពាក្យសុភាសិតឡើង

ប្រាប់ថា "ប្រវត្តិសាស្ត្រ និយាយតែពីគ្រឿងដៃដល់" ។

x x x

រាជជាព្រះរាជាសេឡូស៊ីដ(១)(Seleucides) បានលុកលុយទៅ
 ដល់ប្រទេសឥណ្ឌា ភាគខាងលិចហើយ តែនឹងទុកជាស្ថាន
 គ្រប់គ្រងរបស់ ឥណ្ឌា ទ្យនៅបិតាដេពុំបានឡើយពួកឥណ្ឌាសស្សានីដ
 (Sassanides) ពួកអារ៉ាប់ កមកពួកឥណ្ឌាម ក៏បានចូលទៅដល់
 ប្រទេសឥណ្ឌាដែរ តែការទៅដល់នេះ ត្រឡប់ទៅជាកំរែង
 ការពារ បើទ្យនឹងចូលក្រៅចូលទៅដល់ប្រទេសឥណ្ឌាវិញ
 ថែមទាំងបិទទ្យដល់ក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា ចូលទៅរឹករាប់ទៀត
 ផង ។ ហេតុនេះហើយបានជាគេនិយាយថា ប្រទេសឥណ្ឌា
 នៅពេលតែម្នាក់ឯង ក្រៅពីប្រវត្តិសាស្ត្រទូទៅ ។

អាយុធម៌ឥណ្ឌា គឺជាសារពើវត្តនៃហេតុការណ៍បុរាណ
 លោក ជាអាយុធម៌មួយដែលផ្សាយទូលំទូលាយណាស់ ។
 លោកពោលទុកថា ប្រវត្តិសាស្ត្រឥណ្ឌានេះ ជាអាយុធម៌មួយ

១ រាជវង្សដែលកាន់រាជានៅប្រទេសស៊ីរី (Syrie) ដោយព្រះរាជវង្ស
 សេឡូកូស (Seleucos) ទម្ងន់ ព័ន្ធា ៣១២ មក ៦៤ មុនគ្រិស្តសករាជ ។

ចំណែកឯប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ នៃសកលលោក ជាភាយ័ធម៌
 មួយចំណែកផ្សេងទៀត ។ ដោយបានផ្សាយលទ្ធិសាសនា
 វិទ្យាសាស្ត្រពេញភាស៊ីវិប ភាស៊ីភាគអន្តរាយ វណ្ណាជាក្រុម
 ប្រវត្តិសាស្ត្រមួយ ដូចភាយ័ធម៌ហិរណ្យូន (ភាយ័ធម៌ក្រិក)
 គ្រិស្ត និងវស្សាមថែរ ។

២ ភាយ័ធម៌មកប្រទេសវិណ្ណា - ភាយ័ន ក្នុងភិក្ខុ

អរិស្ត គេសរសេរថា អាយ័ (Arya) សំ. ភាយ័: (Arya)
 ពួកភាយ័ននេះចុះពីកំពូលលោក មកដល់ប្រទេសនៃខ្មែរសិខុ
 មុនដំបូង គឺប្រទេសសប្តសិខុវិសិ ដែលភិក្ខុអរិស្តជាភាសា
 ឥរ៉ាណេសរសេរថា "ហប្ត ហិណ្ឌូ" គមក គេហៅថា "បញ្ចន្ទ =
 ស្ទឹងប្រាំ" វិញ តែភាសាបាស៊ីសត្វថៃនេះ ហៅក្លាយទៅ
 ជាបញ្ចាប (Panjab) គឺបញ្ច + អាប = ស្ទឹងប្រាំ ។

ភិក្ខុប្រទេសនិយាយថា ភាយ័ន ធ្វើចំបាំងនឹងកុលសម្ព័ន្ធ
 ខ្មែរ, ភាសា ដែលជាជនអ្នកដើមស្រុក ។ មុនសម័យព្រាហ្មណៈ

រឿងដែលនិយាយថា សមុទ្រ "ទីប្រមូលទឹក" ដែលធំខ្ពស់
ដែលទាំងលិចនឹងទាំងកើត មិនឃើញមានសេចក្តីភ័យខ្លាច ។

ពាក្យដែលនិយាយថា "បញ្ចាប" នេះ ក៏មានក្រោយតម្កល់
នៅដែរ គឺស្ទឹង វិកស្តា សព្វថ្ងៃហៅ ឈេលម = ឈេលុប

(Jhelam), ក៏ អសិក្តិ (Asikni) សព្វថ្ងៃនេះហៅថា ចនាប

(Canab), បរុស្តិ (Parusni) គឺហៅថា ឥណ្ឌាវតី (Indavati)

សព្វថ្ងៃនេះហៅថា រាវិ (Ravi) ទៅវិញ, វិបត (Vipac) សព្វ

ថ្ងៃហៅព្យាស (Byas), គុត្ត្រី (kutudri) សព្វថ្ងៃហៅថា

សត្តជ (Sattlaj) ។ ស្ទឹងសំខាន់ជាងគេគឺស្ទឹង សរស្តុតិ

(Sarasvati) មានក្រោយក្នុងតម្កល់វែង សព្វថ្ងៃនេះប្រហែល

ជាស្ទឹង សស្តុតិ (Sarsuti) បើគេនៅចន្លោះស្ទឹងសត្តជ និងស្ទឹង

ជម្ពា ព្រោះមានសល់ដំណាលនៅឡើយ ។ ស្ទឹងសរស្តុតិ

និងទន្លេសិរស្តុតិ ព្រមទាំងដីប្រាំផង ទៅជា សប្តសិរស្តុតិ

វិស = ស្ទឹងឬទន្លេប្រាំពីរ ។ ឯទន្លេជម្ពាគឺយម្ពុនានេះ តម្កល់

វេទបិទស្កវមាននិយាយដល់ទេ មាននិយាយតែម្តងប៉ុណ្ណោះ ។

ជនជាតិកាយ័នដែលមាននិយាយថា ច្បាំងនាងនោះ(១)

គឺពួកកាយ័ន = ការកនេះឯង ព្រោះមានឈ្មោះត្រាខុកក្នុងគម្ពីរ
បូគ្វេន តមកដៃនឹងការកក្កាទាយទេ ។ " ការកសិ " ។

ជាឈ្មោះដែលជនហិណ្ឌូហៅសព្វថ្ងៃនេះ ។ រឿងដែលមាន

ដំណាលខុកថា ច្បាំងព្រះបាទសុទាសិ (Sudra) នៃពួកការក

នោះ មិនស្កវមាននិយាយក្នុងគម្ពីរវេទបច្ចុប្បន្ននោះទេ ។ ច្បាំង

កូនការកនោះ ជាច្បាំងមួយដោយឡែកទេ ឯរឿងដំណើរ

ប្រជែងគ្នានៃបុរោហិត គឺវិគ្គមិត្រ វិសិស្ថ តៗមកនៃព្រះបាទ

សុទាសិ ដែលមានត្រាខុកក្នុងគម្ពីរវេទនោះ គឺគ្រាន់តែជា

រឿងនិយាយផ្សេងៗទៀត ក្នុងកាលដែលព្រះបាទសុទាសិ

១-កូលសម្ពុត្តក្នុងគម្ពីរវេទ នៅទាលពើតទន្លេ គុត្រី (cutudri) គឺព្រះ
រាជាព្រះនាម សុទាសិ នៃគ្រូកូលត្រី (Tritsu) មានប្រាហ្មណ៍វិសិស្ថជាបុរោហិត
ច្បាំងឈ្នះព្រះរាជា ៦ អង្គដែលមានប្រាហ្មណ៍ វិគ្គមិត្រ ជាបុរោហិត ។

បាត់បង់ទៅហើយ គឺគ្រាន់តែមានគ្រាន់តែក្នុងគម្ពីរឬគ្រូដើម្បី

ដំណាលរឿងបុរាណតែប៉ុណ្ណោះទេ ។

បន្ទាប់ពីគម្ពីរឬគ្រូមក មានគម្ពីរយេជុវ៉ែន និងអចរីវ៉ែន

កើតឡើង ។ ក្នុងសម័យនេះ វប្បធម៌វ៉ែន បានឆ្លងមកដល់

ប្រទេសឥណ្ឌានៅភាគខាងកើតនិងខាងត្បូងហើយ ។ ផ្សេងៗ

ឬហៅថា កៅវ៉ែ: (ដែលជាគំណិតព្រាហ្មណ៍តមកពីការគន្លងបុរ

= Parib ហើយជាសត្រូវនឹងគ្នាគំនិតសម័យឬគ្រូ) រួមគ្នាដឹង

ជនបញ្ចាល ហៅថា កុរុបញ្ចាល ពួកនេះតាំងទីលំនៅតែបន់

ទទេគ្នានិងយមុនាកាតខាងលើ ហៅថាតែបន់ ពេ. អាប

(Do-eb) សព្វថ្ងៃនេះ ។ រឿងពួកកុរុនិងព្រះបាទបរិក្សិត

(Pariksit) ដែលមានគ្រាន់តែក្នុងសម័យអចរីវ៉ែន ក៏ជារឿង

ព្រាហ្មណ៍នាយដែរ ព្រោះមានគ្រាន់តែនៅតែក្នុងគម្ពីរពហុបាទរណ្យ-

កោបជីបទ ក្នុងពេលឥឡូវនេះទៅវិញ ។ រឿងមហាការត

ដែលតែងឡើងក្រោយសម័យវ៉ែន ក៏មាននិយាយពីព្រាហ្មណ៍

ការរៀននិងប្រាណៈវិទ្យាសម្រាប់ដៃ ដែលហៅថាមហាការកម្ម
 ហើយកាលជាទានគ្រោយនៃមហាសម្រាមនេះ ទើបព្រះបាទ
 បរិក្ខិតកើតឡើង ។ រីឯសម្រាមនេះ បើតាមគម្ពីរមហាណៈ
 និយាយថា កើតរវាងឆ្នាំ ១.៤០០ មុនគ្រិស្តសករាជ បើ
 ដូច្នោះត្រូវតែនិយាយថា ព្រះបាទបរិក្ខិតទ្រង់មានព្រះជន្មរស់
 នៅក្នុងសម័យអចរវិវេទទៅវិញរៀបគួរ ព្រោះមហាការកម្ម
 កើតឡើងគ្រោយអចរវិវេទ ។ គម្ពីរមហាណៈនេះ និយាយរឿង
 មហាការកម្មត្រឹមត្រូវទៅតាមគម្ពីរដទៃ ដែលមានមតិកាំងពី
 បុរាណកាលម៉្លះ គឺគម្ពីរមហាការកម្មនិងគម្ពីរមហាណៈនេះ
 គ្រាន់តែនិយាយបំពេញសេចក្តីគម្ពីរដទៃទៀតប៉ុណ្ណោះទេ ។
 យើងបានដឹងថា ក្នុងសម័យអចរវិវេទ តំបន់ពាយព្យនៃប្រទេស
 ឥណ្ឌា មិនទាន់នៅក្នុងការគ្រប់គ្រងអាយ័នសិប្បទេ ភាគខាង
 កើតនៃវិទ្យាបរាគតិក្តិ ក៏ពួកអាយ័នមិនទាន់ទៅដល់ដៃ ប៉ុន្តែ
 មនុស្សអចរវិវេទ បានបន្ទាបការចលាចលប្រជាជនបរទេស

ទាំងអស់ គឺផ្សាយមន្ត្រីនេះទៅឲ្យជននៅប្រទេសគន្ធារៈ និង
 ប្រទេសពាលិក (Bahlika) នៅភាគខាងលិច ដល់ទៅបាក់-
 ត្រិយាន (Bactriane) ព្រមទាំងផ្សាយទៅប្រទេសមគធៈ
 (តិហារខាងត្បូង) និងប្រទេសអង្គៈ (Bengale) ទៀតផង ។
 មួយទៀត គេស្មានថាវប្បធម៌អាយ័ន បានចូលទៅ
 ដល់ប្រទេសកោសល និងវិទេហៈ ដែលនៅត្រង់ចន្លោះប្រទេស
 ករុបពាល និងប្រទេសមគធៈអង្គៈហើយ ប៉ុន្តែសេចក្តីពិត
 ក្នុងរវាង ១០០០ ឬ ៨០០ ឆ្នាំមុនគ្រឹស្តសករាជ គឺក្នុងសម័យ
 គតបថត្រាហ្គណៈទេ ទើបប្រទេសកោសលនិងវិទេហៈទៅជា
 អាយ័នអស់ ដោយលោកមាថវៈជាអ្នកវិទេហៈ បាននាំព្រះអង្គ
 ទៅដល់ស៊ីនសានិក (Sadanika) ជាប្រទេសដែលផែនដីលទ្ធក
 គ្រប់គ្រងក្នុងកាលនោះ សាសនាត្រាហ្គណ៍ ក៏បានចូលដល់
 ទីឋាននោះដែរ ។ ឯព្រះបាទជនក ជាព្រះរាជាមានព្រះនាម
 ល្បីល្បាញនៃប្រទេសវិទេហៈ ហើយជាព្រះវរបិតានៃព្រះនាង

សិកាក្នុងរឿងកមាយណៈនេះ បើថាជាព្រះរាជាវង្សដែលខ្លះ
 មែន រឿងកមាយណៈបានដុះជាលបរិបូណ៌ឡើងហើយ ក្នុង
 រាជ ១០០០ ឆ្នាំ មុនគ្រិស្តសករាជ ឬក៏មុនកាលនោះទៅ
 ទៀត គឺក្នុងកាលនោះហើយ ដែលឥទ្ធិពលកាយនៃបានចូល
 ទៅដល់ទិសខាងកើតប្រទេសឥណ្ឌា ហើយឥន្ទ្រយល់ព្រមថា
 ឥទ្ធិពលកមាយណៈ បានចូលទៅដល់ភាគខាងត្បូងប្រទេស
 ឥណ្ឌាដូចគ្នាដែរ ទើបសមហេតុផល ។

ប្រទេសឥណ្ឌាទៅជាអាយុនក្នុងសម័យវេទ

គម្ពីរមនុ ឬគម្ពីរមានវេទម៌តាស្ត្រ ជាគម្ពីរមិនមានកាលប-
 រច្ឆេទពិតប្រាកដ ប៉ុន្តែគេយល់ថា កើតឡើងនៅខាងជើងគ្រិស្ត-
 សករាជ ។ គម្ពីរនេះ ជាច្បាប់ប្រសើរ គេទុកជាអក្សរសាស្ត្រ
 សាសនាព្រាហ្មណ៍ដ៏តម្លៃសម្បូរ ដែលមនុស្សភាគច្រើនឲ្យ
 កើតឡើងបានមុនគ្រិស្តសករាជមិនយូរឆ្នាំប៉ុន្មាន ប្រសេចក្តីថា

សម័យនេះហើយ ដែលអាមេនយកប្រទេសឥណ្ឌា បាន ហើយ
 ឲ្យឈ្មោះប្រទេសនេះថា អាមេរីក បានដល់ប្រទេសឥណ្ឌា
 ភាគខាងជើងដែលនៅចន្លោះសមុទ្រទាំងពីរ គឺខាងលិចមួយ
 ខាងកើតមួយ ភ្នំហាមវ៉ានៅខាងជើង ភ្នំឡូនៅខាងត្បូង
 ទីឋាននៅចន្លោះព្រំប្រទល់ខាងជើងនិងខាងត្បូង ព្រមទាំងទី
 ចន្លោះទន្លេសរស្តី គឺទន្លេសស៊ីស្តាវ៉ូដែលនៅខាងកើត
 និងដៃទន្លេត្រា និងយបុនានៅខាងលិច ។ ទីឋានទាំងអស់នេះ
 ហៅថា មធ្យមប្រទេស ។ មធ្យមប្រទេសនេះ គេចែកជា២ភាគ
 ទៀត ភាគខាងលិចដុំត ជាទីឋានប្រសើរ ហៅថា ព្រហ្មា-
 វត៌ៈ ។ ឯទីឋាននៅចន្លោះទន្លេសរស្តីនិងស្ទឹងទូបទូត ដែល
 ជាដៃនៃទន្លេសរស្តីភាគខាងកើតហៅថា ព្រហ្មមិទេស បាន
 ដល់ប្រទេសកុរុក្សត្រ ប្រទេសមគ្ស ប្រទេសបញ្ចាល និង
 ប្រទេសស្តុរសនៈ គឺតំបន់ទោ-អាប (Do-ab) សព្វថ្ងៃទាំង
 មូល ។ ដទៃទៀតនេះ ជាទីឋាននៃជនដែលមានការលាយឡំ

ដោយវណ្ណៈអាស្រ័យទៅ ។ ឯព្រំប្រទល់ដែលគេកំណត់យក
 ទិសខាងជើងនិងខាងត្បូងនេះ គឺគេកំណត់យកទៅតាមភូមិ-
 សាស្ត្រ ឯទិសខាងកើតនិងខាងលិច គេកំណត់យកទៅតាម
 សភាពប្រវត្តិសាស្ត្រក្នុងគ្រិស្តសតវត្សទី ១១ ។ ភូមិភាគខាង
 លិចនៅក្នុងអំឡុងពេលបរទេស ព្រោះមាននាយបរទេសគ្រូគ្រា
 គឺពួកអាសេមេនីដ(១) (Achéménides) ភូមិភាគខាងកើត ជា
 ដែនកើតព្រំសាសនា និងសាសនាជន ដែលជាសាសនាគូ
 ប្រឆាំងនឹងសាសនាព្រហ្មណ៍ជាសាសនាអន្ស៊ុយ ។

ប្រវត្តិក្រៅភូមិវិទ្យា - ភូមិរមហាការតៈនិងភូមិរមា-

យណៈ ព្រមទាំងភូមិបុរាណៈផង មានចុះបញ្ជាក់យកលទ្ធផល
 ព្រះរាជានិងនាមជនព្រំព្រាងនាយ ដែលមានមកតាំងពីបុរាណ
 កាលដូចភូមិវិទ្យាដែរ តែភូមិវិទ្យា មិនសូវមានចុះនាមព្រះរាជាន

១- រាជវង្សបាលី មានព្រះបាទ អាសេមេនីដ ជាដើមវង្ស ពីឆ្នាំ ៦៦៨
 មកដល់ ៣៣០ មុន គ.ស. ។

ឬនាមជនច្រើនទេ ហេតុនេះមានច្រើនប្រការ គឺអត្ថបទ ។
 មកមានការប្រែប្រួល ឬ ផ្លាស់ប្តូរទៅតាមកាលវេលា ជួនកាល
 រឿងទាំងនោះកើតឡើងផ្សេងពីគម្ពីរវេទទៅទៀត ។ វប្បធម៌
 ឥណ្ឌាសម័យវេទពិត, មិនមែនសុទ្ធតែកើតចេញពីគម្ពីរវេទ
 ទាំងអស់ទេ ។ គង្គការធ្វើប្រទេសឥណ្ឌាឱ្យទៅជាភាយនេះ
 មានវត្តមានជាប្រពៃណីផ្សេង ។ កើតឡើង បន្តបន្តជា
 គរលើគ្នាជាស្រទាប់លាយឡំគ្នា ច្រើនលើកច្រើនត្រាណាស
 ដោយប្រពៃណីរបស់អ្នកស្រុក ទប់ផុតពីរលាយគ្នាទៅជាវប្ប-
 ធម៌ឥណ្ឌាសព្វថ្ងៃនេះមួយឡើង ។ លទ្ធផលនៃការរលាយគ្នា
 នេះ គឺរឿងមហាភារតយុទ្ធនិងគម្ពីរបុរាណៈនេះឯង ហេតុ
 ដូច្នោះហើយ បានជាយើងឃើញមានការលាយឡំគ្នា ដូចជា
 រឿងព្រះក្រិក ដែលមិនមានត្រាខុកក្នុងគម្ពីរវេទសោះ ទៅ
 ឃើញមាននៅក្នុងគម្ពីរពានរោគរូបនិមន ដែលជាគម្ពីរកើត
 ដំនាន់ក្រោយទៅវិញ ។

ការកើតរាជវង្សពីសម័យបុរាណ- មានទាន

ដំណាលទុកថា កាលត្រាស់នាយ មនុស្សយើងនេះកើតមក
 ពីទេពតា ហៅថា មនុ ។ "មនុ" នេះ ដំបូងហៅថា សួយបុរៈ
 (Svayambhuva) ប្រែថា "កើតដោយខ្លួនឯង" (ព្រះព្រហ្ម)
 ក៏ព្រះបាទ វេនៈ (Vena) តែព្រះរាជាអង្គនេះ ល្បីព្រះនាមថា
 ជាអ្នកស្រឡាចផលគេគោរព ព្រះពោលសំ ទើបគេធ្វើ
 គត់បំបាក់ចោលទៅ ហើយលើកយកព្រះបាទបុថុ (Puthu)
 ដែលកើតមកពីការព្រះហស្តចាត់ពីវេនសពនៃព្រះបាទវេនៈ
 ដូចជាគេពួកឈើអណ្ណិ ឲ្យកើតជាព្រះរាជាមួយអង្គឡើង ។
 សេចក្តីនេះ បញ្ជាក់ឲ្យឃើញច្បាស់ថា វង្សមកសុទ្ធតែបាន
 ភ្ជាប់ដោយពិធីយ៉ាងនេះ ដើម្បីរក្សាសន្តតិវង្សពីបុរាណទុកជា
 ប្រពៃណី ។ ព្រះបាទបុថុអង្គនេះ បានប្រសិទ្ធិដ៏ឲ្យកើតផល
 សម្រាប់ចិញ្ចឹមមនុស្ស ហើយបង្កើតកាយធម៌ឲ្យកើតឡើង ។
 ដូចព្រះបាទបុថុ កើតមកពីការព្រះហស្តនៃព្រះបាទវេនៈ

ឯព្រះរាជាប្បយស្ត្រទៀត ព្រះនាមព្រះបាទ និសាទ (Nisada)

ក៏កើតការពួកភ្ញាក់ខ្លាចសត្វនៃព្រះបាទវេនៈនេះដែរ តែព្រះរាជា

ស្ត្រនេះ មើលឆ្ងាយស្រាប់ទើបតែដែលគេគោរព ទាំងព្រះព្រះ

ទៀត ហើយព្រះរាជាស្ត្រនេះ បានទៅកើតជាបុត្របុរសនៃ

គ្រកូលមិនបរិសុទ្ធមួយផ្សេងទៀត (រឿងនេះ គួរគិតថា មេ

សាសនាគ្រិស្ត ចេះរឿងនេះពិត ហើយក៏យកទៅប្រកិតស្ត្រ

រឿង អាណាទីវិកា (Adam et Ev) ជាបឋមមនុស្សក្នុងសាសនា

គ្រិស្ត(ម៉ឺន ?) ។ ព្រះបាទប្បុ ជាបឋមរាជាលើសកលលោក

ថាចក្រពត្តិករ (Cakravartin) ដែលកើតឡើងដោយភិក្ខុ

ហៅថា "រាជស្វយៈ" (Rajasuya) គឺភិក្ខុមហាយជ្ជៈដែល

គេត្រូវធ្វើកិច្ចការសម្បទានប្រាថ្នាភិសេកនៃព្រះរាជា ។

ប្រពៃណីរាជវង្ស - ប្រពៃណីរាជវង្សត្រឹមត្រូវបុរាណនៃ

រាជសន្តតិវង្សមាន ២ ប្រការ មួយវង្សព្រះអាទិធរ វង្សស្វយៈ

ឬស្វយៈវង្ស (Suryavamca) មួយទៀតវង្សព្រះចន្ទ វង្ស-

ព្រះសោម ឬ សោមវិញ (Somavemica) ។

រាជវិញ្ញាណ ឃុំបួលឃុំវិញ្ញាណ - ព្រះបាទ បុត្រវិស្វត (Maru-
vaivasvata) ជាព្រះរាជបុត្រវិស្វតវិស្វត (Vivasvant) គឺព្រះ

ព្រះសុយម្បៈ ជាបុត្របុរសដើមបំផុតវិស្វតវិញ តបក

គល់ព្រះបាទវិស្វត វិស្វត សត្វ អំណុយ គតិវៈ

ទាំងអស់នេះ ទុកជាបាទសាទ្ធិទ្ធក្នុងព្រះវិស្វត

បកកាន់ផែនពសុពាយ័នៈ ។ ឯព្រះបាទសុពាសិ (Sudas)

ដែលទុកជាជាបិត្រវិស្វត គឺព្រះសុពាសិ ដែលបាន

គ្រាន់ក្នុងគម្ពីរមេត្តនេះឯង ។ ព្រះបាទរយុ អជៈ ទគរៈ

ជាព្រះរាជាវិស្វតអាយោធានៅផែនពសុពាយ័នៈ និងព្រះរាម

ជាព្រះរាជបុត្រ ដែលជាវិស្វតក្នុងរឿងរាមាយណៈ ទាំងអស់

អង្គនេះ សុទ្ធតែជាព្រះរាជសុត្រវិស្វតសំខាន់ៗ ។ គ្រឹមតែ

៣ សតវត្សរ៍ប៉ុណ្ណោះ ព្រះរាជសុត្រវិស្វតកើតបាន ១១ តំណ

គតិព្រះបាទសុពាសិមក បើគេរថា ព្រះបាទសុពាសិកើតរាជ

១៥០០ ឆ្នាំមុនគ្រិស្តសករាជ មុនបូក្រោយបន្តិច គឺយកតាម
 កំណត់កាលដែលតែងតម្កល់ទៅទៀត ដូច្នោះ ប្រហែលជាត្រូវ
 គូសមដល់ត្រីតិការណ៍រឿងពមាយណៈ គឺកាលដែលព្រះបាទ
 ជនកជាព្រះរាជាខែក្រុងវិហារកើតឡើង ។

ពាណិជ្ជស្ថានៈ ឬ សោមវិជ្ជា - ផ្សេងពីសូយវិជ្ជា

មានវិជ្ជាប្រយោជន៍ហៅថា សោមវិជ្ជា ដែលមានគ្រាខុសគ្នា
 តម្កល់ទៅក្នុងប្រាសាទ ។ ព្រះបាទសោមៈ ឬ ចន្ទ្រ (មាស)
 ជាបុត្របុរសដើមបំផុត ។ ព្រះបាទសោមៈអង្គនេះ ទ្រង់មាន
 ព្រះរាជបុត្រមួយព្រះអង្គព្រះនាមពុទ្ធៈ Buddha បាទព្រះនាង
 ឥន្ទ្រា ឬ ឥន្ទា ជាព្រះរាជធីតាខែព្រះមនុ វិវិស្វក ជាបុត្របុរស
 នាងសូយវិជ្ជា ជាព្រះអគ្គមហេសី ។ ព្រះបាទពុទ្ធៈ និង
 ព្រះនាង ឥន្ទ្រានេះ មានព្រះរាជបុត្រមួយព្រះអង្គ ព្រះនាម
 បុរវៈ (Pururava) ។ ព្រះបាទយយាតិ ជាតំណាងសុទ្ធតិវិជ្ជា
 ទី ៦ ។ ព្រះរាជាសោយរាជ្យត្រូវព្រះបាទយយាតិមក មិន

មែនព្រះរាជបុត្រច្បងដែលមានព្រះនាមថា យទុ (Yadu) ទេ គឺ
 ព្រះបាទ ប្តូរ (Puru) ជាព្រះរាជបុត្រច្បង ដែលជាព្រះអង្គ
 ទៅវិញ ព្រោះទ្រង់ជាទីគាប់ព្រះទ័យបិតាជាង ។ សុទ្ធតិវង្ស
 ជាសាខាចេញពីព្រះបាទ យទុ ហៅ យាទវៈ (Yadava)
 កើតបានទៅជាព្រះរាជវង្សមួយទៀត មានភិក្ខុសត្វល្បីល្បាញ
 ផ្សេងពីសុទ្ធតិវង្ស ទៅវៈ (Paurava) ដែលជាភិក្ខុសត្វមកពី
 ព្រះបាទប្តូរ ។ បណ្តាសុទ្ធតិវង្ស ទៅវៈ យើងគួរកត់ព្រះ
 នាមព្រះបាទទុស្មន្ត (Dusmanta) ជាព្រះរាជស្វាមីនៃព្រះនាង
 គក្កុន្តលា (Cekuntala) ។ ព្រះរាជបុត្រព្រះអង្គព្រះនាមករក
 បានជាចក្រតត្រាធិរាជ (Cakrevartin) ជាបឋម (ឯរឿងដែល
 និយាយថា ព្រះបាទប្តូរជាចក្រតត្រាធិរាជដែរនោះ ជាប្រពៃ-
 ណីផ្សេងមួយទៀត) កមកដល់ព្រះបាទកុរុ ដែលបានទៅជា
 កៅវៈ ដល់ព្រះប្តូរក្រសួនឯងបាណ្ឌុ ដែលទៅជាបាណ្ឌវៈមាន
 ក្នុងរឿងមហាការកៈ ។ សុទ្ធតិវង្សជាសាខា ខាង យាទវៈ

(Yādava) ព្រះរាជាអង្គសំខាន់ៗ គឺ ព្រះបាទ អជ្ជៈ កាតវិរ័យ

(Kartavirya) ព្រះបាទវិស្ណុ (Yisni) និងអន្ទក (Andhaka)

ជាព្រះនាមនៃគ្រកូលទាំងពីរដ៏ប្រសើរ ឯព្រះកម្ម កើតចេញ

ពីគ្រកូលវិស្ណុ ។

ព្រះរាជាដែលមានព្រះនាមទាំងនេះ ដោយពិតគ្រាន់

តែជាព្រះនាមក្នុងរឿងព្រេងទេ ក្នុងភូមិវេទ ក៏មានព្រះរាជា

ទាំងនេះដែរ ហើយតមក ព្រះនាមព្រះរាជាទាំងនេះ បាន

ក្លាយទៅជាព្រះនាមបុរស្ស្សទៀង ហើយគេរៀនទៅជាលំដាប់វង្ស

ក្រោយអក្សរសាស្ត្រវេទ ទាំងពីរមុនគ្រិស្តសកវត្សរប្រមាណជា

៣០០ ឆ្នាំ ។ នេះហើយជាដើមកំណើតសោមវង្ស ។

បើនិយាយទៅតាមភូមិសាស្ត្រវិញ សោមវង្សនេះកើត

នៅបច្ចុប្បន្ននេះ គឺនៅក្នុងភូមិគ្រុឌទាំងឡាយជាព្រហ្មហ្មបិវេតៈ ។

តំបន់នេះហើយ ដែលកើតសោមវង្សមុនដំបូងទៀង សាខា

សោមវង្សតមកទៀត បានដល់ព្រះរាជា ដែលនៅប្រទេស

ជិតខាង ហើយមិនមែនគ្រឹមតែប្រទេសកាគី (Kaci) មគធៈ

(Magadha) អង្គៈ (Anga) ដែលនៅខាងកើតប៉ុណ្ណឹងទេ វង្ស

នេះបានផ្សាយចូលទៅដល់ខាងត្បូង និងចុងខាងត្បូងទៀតផង

គឺហូតទៅដល់ប្រទេសបាណ្ឌ្យៈ ដែលជាពូជវង្សចុះតេមកពី

គ្រកូលបាណ្ឌវៈ ។ តាមដំណើរនេះ យើងឃើញពិតថាវិស្ណុ

កម្មនៃសោមវង្ស បានផ្សាយទៅឆ្ងាយយ៉ាងណាស់ ជាង ខាងស្វយ័វង្ស

ដែលបាននៅគ្រឹមតែប្រទេសកោសល និងវិទេហៈ ប៉ុណ្ណោះ ។

មួយទៀត យើងគួរសង្កេតមើលថា សោមវង្សបានផ្សាយ

ទៅប្រទេសដែលកាន់សាសនាព្រាហ្មណ៍ដ៏សំខាន់ គឺមជ្ឈម

ខេត្ត ដែនដីកុរុ មញ្ញាលដែលនៅក្រោមអំណាចដែនកោសល

និងវិទេហៈ ដែលជាវង្សផ្សេងគ្នា ។ ដូច្នោះ សភាពនយោ

បាយក៏ឃើញថាមានមតិពីរផ្សេងគ្នាដែរ មួយមានអំណាចនៅ

ឥណ្ឌាក្រុងដែនដីភាគខាងលើខេត្តកុរុនិងយមុនា មួយទៀត

មានអំណាចនៅឥណ្ឌាក្រុងភាគខាងជើង គឺភាគកណ្តាលខេត្ត

គណៈ ។ រឿងនេះ យើងបានឃើញក្នុងគម្ពីរឬគ្រូមកថា ព្រះ
 បានសុទ្ធសិច្ចក្រំនឹងគន្លងព្រះរាជា ១០ ព្រះអង្គ ហើយក្នុងគម្ពីរ
 បុរាណៈ ថា ព្រះបាទសុទ្ធសិច្ចក្រំនឹងនេះជាសួយវង្ស បណ្តាព្រះ
 រាជា ១០ អង្គនេះ ៥ អង្គជាសោមវង្ស សេចក្តីនេះបញ្ជាក់ថា
 វង្សទាំងពីរនេះ បានធ្វើសង្គ្រាមដណ្តើមវង្សតាមកហើយ ។

និងប្រាសាទ ដើម្បីឲ្យបានដឹងថា ព្រះបាទសុទ្ធសិច្ចក្រំនឹង
 បានសុទ្ធសិច្ចក្រំនឹងគន្លងព្រះរាជា ១០ ព្រះអង្គ ហើយក្នុងគម្ពីរ
 បុរាណៈ ថា ព្រះបាទសុទ្ធសិច្ចក្រំនឹងនេះជាសួយវង្ស បណ្តាព្រះ
 រាជា ១០ អង្គនេះ ៥ អង្គជាសោមវង្ស សេចក្តីនេះបញ្ជាក់ថា
 វង្សទាំងពីរនេះ បានធ្វើសង្គ្រាមដណ្តើមវង្សតាមកហើយ ។

សិទ្ធិរបស់ព្រាហ្មណ៍

ការសិក្សាសាសនាព្រាហ្មណ៍ ជាការលំបាកឥតគណនា
ព្រោះសាសនាព្រាហ្មណ៍ ជាលទ្ធិចូលចិត្តបានដោយក្របំផុត
សូម្បីព្រាហ្មណ៍ឯង ក៏ចូលចិត្តបានដោយលំបាកដែរ ។
ព្រាហ្មណ៍ដែលជាអ្នកប្រាជ្ញ ។ បើនឹងអធិប្បាយពីសាសនា
របស់ខ្លួន ក៏តែងតែលន់ខ្លួនចុះញឹមខ្លះជាមុនថា "រឿងនេះ
អធិប្បាយបានដោយលំបាកណាស់" ។ ការសរសេរលទ្ធិ
ព្រាហ្មណ៍សម្រាប់សាមញ្ញជនទូទៅឲ្យចូលចិត្តងាយ ឲ្យស្គាល់
បានងាយនេះ ជាការងារធ្ងន់បំផុតក្រែកលែង ។

សេចក្តីលំបាកក្នុងការសិក្សាសាសនាព្រាហ្មណ៍ កើតពី

ហេតុច្រើនប្រការគឺ:

ប្រការទី ១.- ផ្ទៃសេចក្តីនៃលទ្ធិនេះ ធ្វើឲ្យចូល

ចិត្តលំបាកក្នុងខ្លួនឯងស្រេចទៅហើយ គោលលទ្ធិព្រាហ្មណ៍

សោត ក៏ជារឿងស្រុមស្រួលភាពពន់ពេកទៀត ជាការងារធំ

ក្រែកលែង ជា ខ្ពង់ខ្ពស់ ដែល មនុស្ស បុរាណ បាន ធ្វើ ទុក មក ដោយ ការ
ប្រើ គំនិត គ្រឹះ រ៉ះ ខ្ពង់ មនោ គតិ យ៉ាង ខ្ពង់ ខ្ពស់ លំ បាក យល់ ចាល កែ
មនុស្ស ក៏ បច្ចុប្បន្ន នេះ ដឹង តាម ដោយ ងាយ ពុំ បាន ឡើយ ។

ប្រការ ទី ២. - លទ្ធិ សាសនា ត្រាហ្មណ៍ ផ្តល់ បរ
ច្រើន ផង ច្រើន បែប មក ដោយ គ

លើក ទី មួយ - គឺ លទ្ធិ ខ្មែរ មាន ២ គឺ លទ្ធិ ភ្នំ កាយ ខ្មែរ
លទ្ធិ ពួក ជន ជា រដ្ឋ ភ្នំ ជា គំនិត ដើម នៃ ឥណ្ឌា គឺ ទ្រព្យ វិជ្ជា មួយ ។

ពួក ភាយ ខ្មែរ ដែល បាន កេរ្តិ៍ ឈ្មោះ បក្ស ភិក្ខុ ភាគ ខាង លើ មក ដូច ខ្ពង់
ពួក ជន ជា គំនិត ដើម ឥណ្ឌា ដែល មិន មែន ជា មនុស្ស ព្រៃ ជ្រូក ទាន

វិជ្ជា វិញ ទាន ការ ល្បី មទៅ មុន ហើយ មាន លទ្ធិ សាសនា មក ហើយ
ដូច គ្នា ចំណេះ វិជ្ជា ដែល អន់ ថយ ជាង ភាយ ខ្មែរ នោះ គឺ ស្នា ដៃ

ខ្ពង់ គ្រឿង ប្រដាប់ សម្រាប់ ច្បាំង ប៉ុណ្ណោះ ឯ ខាង លទ្ធិ សាសនា
បើ ទុក ជា ពួក ភាយ ខ្មែរ មាន វិណា ច ក៏ មិន អាច បង្កាប់ ពួក ជន អ្នក
ដើម ឲ្យ រាប់ អាន កាន់ តាម លទ្ធិ សាសនា ខ្មែរ ដោយ ងាយ បាន ដែរ

ត្រូវតែតែវែងជូនទៅទាំងសងខាងឲ្យចូលគ្នាតែមួយ រើប
ស្រួលដល់ការគ្រប់គ្រងតទៅ ។

លើកទី៣ .— ការវែងជូនលទ្ធិកាយ៍ន និងលទ្ធិដំនួនអ្នក
ដើមនេះ ជាហេតុនាំឲ្យកើតលទ្ធិ “វេទ” ឡើង បកដល់
ពេលនេះ លទ្ធិសាសនាវណ្ណា ក៏បានចូលក្នុងសម័យច្រើន
ទៀតហៅថា “សម័យវេទ” ។

លើកទី៤ .— បក កើតមានការបដិវត្តន៍ចម្រុះ ការ
សាងព្រះព្រហ្មឲ្យកើតឡើង ការបង្កើតព្រះព្រហ្មនេះធ្វើឲ្យកើត
លទ្ធិខ្ពង់ខ្ពស់ហើយរឹតតែប្រដាប់ទាំងតំដើមថែមទៀត ដូចជាការ
កើតលទ្ធិ “អាត្ម័ន” និងលទ្ធិ “ឧបនិបទ” ជាដើម ។
ដូច្នេះ រឿងវិចិត្រតិស្តារលទ្ធិសាសនាព្រាហ្មណ៍ ក៏រឹតតែ
កើតមានវិសេសវិសាលឡើងយ៉ាងក្រៃលែង ។

លើកទីបួន .— ព្រះពុទ្ធសាសនាកើតឡើង ក្នុងសម័យជា
មួយនឹងសាសនាចម្រុះទៀត គឺសាសនាជន ។ សាសនា

ជេននេះ មានព្រះមហាវិរៈជាអ្នកបង្កើត ជាគូដៃគូនឹងព្រះ
 សម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ។ វិសាសនាទាំងពីរនេះ សូម្បីមានគោល
 ការបែកផ្សេងគ្នាច្រើនប្រការ ហើយជាគូប្រណាំងប្រជែងនៃ
 គ្នានឹងគ្នាក៏ដោយ តែមានវត្ថុបំណងមួយមុខគ្រូវត្តា គឺដើម្បី
 បដិវត្តន៍ជំនឿមនុស្សឲ្យចេញពីសាសនាព្រាហ្មណ៍ នេះក៏ជា
 ហេតុឲ្យមេសាសនាព្រាហ្មណ៍ធំៗ បបួលគ្នាក្នុងខ្លួនក្រែលង
 ហើយបើលះឃើញច្បាស់ថា មេសាសនាព្រាហ្មណ៍ នឹងកាន់
 ទៅបាន ឬ នឹងបិតថេរីកាលតទៅមុខបាន ក៏គ្រូវត្តាធ្វើ
 បដិវត្តន៍ដ៏ធំធេងលទ្ធិសាសនាខ្លួនមួយគ្រូទ្រប់ទៅទៀត ហើយ
 គេក៏បានរៀបចំកែខែផ្លាស់ប្តូរសាសនាព្រាហ្មណ៍ ឲ្យមានការ
 ប្រសើរវៃសេសឡើង មានគោលអត្ថប្រយោជន៍សុខុម គម្ពីរ
 ភាពរឹងរិតក្រែលងទៀត ម្តងនេះទៀត គេឲ្យឈ្មោះ
 លទ្ធិព្រាហ្មណ៍ថ្មីនេះថា លទ្ធិហិណ្ឌូ ។

ការផ្លាស់ប្តូរច្រើនពេក ដល់ទៅ ២ ដង លើជាក្រោម

ប្រការទី ៣.- រីឯកសារជាទ្បាក់ហោន ដែលគួរទុក
 ជាគ្រឿងសំគាល់ការសិក្សាលទ្ធិសាសនាព្រាហ្មណ៍នោះ ក៏ជា
 គ្រឿងលំបាកសិក្សាដូចគ្នាដែរ ។ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយគួរតែ
 ទុកជា លទ្ធិវេទ ឬ គ្រឿងវេទ ក៏មានមកមុនព្រះពុទ្ធសាសនា
 ជាង ១.០០០ ឆ្នាំ អ្នកប្រាជ្ញខ្លះគួរជា ២.០០០ ឬ ២៥០០ ឆ្នាំ
 តែគម្ពីរវេទ ជាគម្ពីរបុរាណពិតមែន អ្នកប្រាជ្ញគ្រប់គ្នាក៏ទទួល
 ស្គាល់ថាជា "គម្ពីរចាស់បរមបុរាណបំផុត" ។ គ្រឿងនេះ
 លោក ជែម ស. មេស្តុង (James S. Meston) បញ្ជាក់ថា
 គម្ពីរវេទនេះ គេទើបតែរូបរម្យឱ្យបានជាឯកសារមួយពិតៗ នោះ
 កាលពីគ្រិស្តសករាជ ១២០០ នេះឯងទេ ។ ពួកគេនេះហើយ
 មិនបាននរណាជឿទេ ព្រោះគម្ពីរវេទដែលគេប្រកាន់ថា ជាឯក-
 សារ បុរាណបំផុត ហើយមកនិយាយថា ទើបតែនឹងរូបរម្យជា
 គម្ពីរមួយបានពិតប្រាកដឡើងកាលពីគ្រិស្តសករាជ ១២០០ ឆ្នាំ
 នេះ ដូចជាមិនសមសោះ តែអ្នកនិពន្ធក៏ជាអ្នកប្រាជ្ញសិក្សា

វិជ្ជាសណ្ឋា ម្នាក់ចាំក្នុងសំដៅនៃ ១ ធ្លាប់បានធ្វើការចៅហ្វាយវិទ្យា
 អង្គទៀសប្រចាំនៅផែនផ្សេង ៗ នៃប្រទេសសណ្ឋា អស
 យុរយោមកហើយ តមក លោកនេះបានជាបុគ្គលជាទំនុក
 ម្នាក់ហួតដល់បានជាតំណាងប្រទេសសណ្ឋា ក្នុងប្រជុំសហ-
 ធនអង្គភូស (Commonwealth) ខៀវផង ហើយមកសរសេរ
 រឿងសំខាន់ដល់ថ្នាក់នេះឲ្យគ្រាន់ខុសទៅម្តេចកើត តែបើយើង
 ល្បួងពិចារណាមើល ក៏ឃើញបានថាសេចក្តីនៃអ្នកនិពន្ធបែល
 ចញ្ជាក់ថា គប្បីរវៃទើបតែនឹងបានប្តូរប្តូរជាគប្បីមួយពិភពទូទៅ
 ជា៧៦៧ឆ្នាំកន្លងមកនេះ ឃើញថាបិទខុសទេ ព្រោះរឿងសា-
 សនាព្រាហ្មណ៍បិទដូចជារឿងព្រះពុទ្ធសាសនាទេ ។ ពាក្យ
 ប្រៀបប្រដៅរវាងពុទ្ធសាសនាគឺព្រះគ្រូបិដក លោកបានចារឹក
 ចុះជាតួអក្សរធ្វើជាគម្ពីរស្ថាពរមាំមួនណាស់ជាង ២០០០ ឆ្នាំមក
 ហើយ ព្រះពុទ្ធសាសនាមានមេ មានគណៈសន្សំផែលរបស់
 គ្រូបិដក មានរបៀបវិន័យចងរឹតឲ្យមាំជាមួយគ្នា ពុទ្ធសាសនា

មានការរៀនដាច់ពីនគរតាមយោងថា សង្គាយនា ហើយ
 គមក មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏ចារឹកជាគមករ រៀបចំទុកជាគម្ពីរ
 បរិបូណ៌ មិនមានឥតណា នឹងជាសំបកកែខែទៅទៀតបាន
 ទៀយ ។ គម្ពីរព្រះសាសនា យើងអាចដកស្រង់យកមកប្រែជា
 សេចក្តីសំរាយហើយផ្សេងទៅ ការធ្វើដូច្នោះ យើងប្រកាន់ថា
 ជាការកុសលផង រហូតដល់មានរឿងនិយាយថា សារសា
 ចារបូជន៍អក្សរ ក្នុងព្រះត្រៃបិដកតែមួយគ្នា បានកាន់សន្សំ
 ស្មើនឹងបានសាងព្រះព្រះបរមយេន្មី ។ ឯសាសនាព្រាហ្មណ៍
 មិនដូច្នោះទេ គម្ពីរខែ យើងអាចនឹងនិយាយថា គេបាន
 ចារឹកជាគម្ពីរមេកយូរណាស់ហើយ ជាឯកសារបុរាណ មាន
 ពាយុច្រើនឆ្នាំណាស់មកហើយ ក៏ពិតមែន តែមិនមានការ
 សង្គាយនា មិនមានការតំនិក្សត្រេតត្រៃមើល ហើយរាប់រង
 ក្នុងប្រជុំថា ជាគម្ពីរកណ្តាលជាស្ថាពរទៀយ ។ ឯគម្ពីរ
 ដែលគួរប្រកាន់ទុកថាជាមេសកណ្តាល គួបគម្ពីរព្រះត្រៃបិដក

យើងនេះមិនមានសោះ គម្ពីរវែងជាគម្ពីរសម្បត្តិដោយចំពោះ

របស់ព្រាហ្មណ៍ ហើយគេប្រគល់ឲ្យគ្រួសាររបស់ខ្លួនគេរក្សាជា

មត៌កទុកតបក ឬគេឲ្យដល់អ្នកតំណាងខ្សែរន្សៃរបស់គេ ដែល

មានអាជីពក្នុងការប្រកបពិធីកម្មថែមទាំងគេលាក់លៀបបិទបាំង

បិទឲ្យអ្នកណាដឹងទៀតផង មិនមែនគេធ្វើចាស់ស្រី ឬចម្លង

គម្ពីរវែងមកដើម្បីនឹងផ្សាយជាបណ្តាញសុលដូចជាយើងធ្វើក្នុង

ប្រទេសខ្មែរសាសនា ពោះឥតអង្គីមានទេ សេចក្តីនេះផ្ទុយគ្នាស្រប

គឺបើនរណាអាចហាមឃាត់ឬដកស្រង់គម្ពីរសក្តិសិទ្ធិនោះ គេទុក

ជាមនុស្សទុយ័ស ឬជាមនុស្សកាត្រក់មានទោសធ្ងន់ក្រៃលែង។

កាលបើគម្ពីរវែងមិនមែនជារបស់កណ្តាល គ្រាន់តែជារបស់

ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់បុគ្គលដូច្នោះ បើខឹងត្រូវកត់ត្រាចម្លង ក៏ចាស់តែ

អ្នកម្ចាស់របស់អនុញ្ញាតឲ្យទើបបាន តែតាមការពិត ម្ចាស់របស់

តែងតែប្រាថ្នានឹងរក្សាទុក រក្សាលិខិតសិទ្ធិទុក សម្រាប់ជាកេរ្តិ៍

មត៌កទុកឲ្យតែផងដែលគត្យជារបស់ខ្លួនគេទៅតែប៉ុណ្ណោះ មិន

ព្រមឲ្យគេ ឬលាក់ទុកបិទព្រមឲ្យគេឯងដឹងឮឡើយ ។

សាសនាព្រាហ្មណ៍ មិនមានមេសាសនាជាមនុស្ស ដូច

ព្រះពុទ្ធសាសនា មេសាសនាព្រាហ្មណ៍ចេះ ហៅថាមនុស្សទេ

នៅឯហ្នែងស្នូតឯណោះ ការឃុំគ្រងទុកជាតំណាងប្រពៃ ដើម្បី

រក្សាការទៀងទាត់ ការពិតឲ្យបានដាក់លាក់របស់លទ្ធិនេះ មិន

មានវិធីនឹងធ្វើបាន ដូចពុទ្ធសាសនាឡើយ ព្រាហ្មណ៍បាន

របកស្រាយ ការកសាង ហ្នែងរបស់លទ្ធិខ្មែរ តែមិនមានអ្នក

ណា អាចនឹងរក្សារបស់ទាំងនេះទុកគបត ដោយប្រពៃបាន

ឡើយ ចេះរក តែមិនចេះរក្សា បែបទាំងបិទមានអ្នកណា

សម្រេចសេចក្តីដាច់ខាតទៀតផង ។ ដូច្នេះរឿងផ្សេងៗដែល

ខ្មែរភិក្ខុ ក៏ចេះតែខ្វែងគ្នាទៅ ដូចគម្ពីរខ្លះនិយាយថាទេពតា

ទក្សៈជាកូនរបស់ព្រះទេពអទិតិ គម្ពីរមួយទៀតនិយាយថា ព្រះ

ទេពអទិតិ ជាកូនទេពតាទក្សៈវិញទេ យ៉ាងនេះជាដើម ។ រឿង

បែបនេះ ឥតមានអ្នកណា ការកាត់សេចក្តីឲ្យដាច់ខាតបានទេ

ហើយក៏បណ្តោយខ្ញុំក៏ទ្រទ្រង់នាគមានសេចក្តីខ្លាំងណាស់ស្រាប់តែ

ដូចជាដំណើរនេះហ្នឹងមក ។ ឯខាងចុងសាសនាវិញ មិន

ដូចគ្នាទេ បើប្រសិនបើមានសេចក្តីខ្លាំងត្រង់ណាមួយ

តែងតែមានការវិនិច្ឆ័យក្នុងវិប្បដ្ឋានដែលហៅថា សង្គ្រាមនាមិន

ខាន បានជាព្រះគម្ពីរចេះមានការទៀងទាត់ហ្នឹងមក

ឯការបរមគម្ពីរដែលនិយាយថា ធ្វើពី ៧៦៧ ឆ្នាំ

ក្នុងបរមនេះ ហើយបានជាគម្ពីរមួយនោះ ទោះជាដូចម្តេច

ហ្នឹងក៏ទុកថា "សង្គ្រាមនា" ទៅចុះ តែការមកសង្គ្រាមនា

ក្នុងកាលជាខាងក្រោយយូរពេកដូច្នោះ តែងមានការអន្តរាយ

ច្រើនណាស់ ព្រោះសង្គ្រាមនា ក្នុងកាលដែលសាសនានេះ

វិបត្តិវិបតិប្រែប្រួលជាប់ប្តូរច្រើនផង ច្រើនគ្រាទៅហើយ នឹង

ឲ្យមានការទៀងទាត់ តាមគោលដើមម្តេចបាន ដូចជារឿង

ដែលយើងបានដឹងក្នុងគម្ពីរវេទ ពីទេពតាអង្គខ្លះថា ព្រះវិថុ

មានឡាក់ហាន ក្នុងទីដទៃ ។ ប្រាប់ច្បាស់ថាជាទេពតាកើត

ក្នុងកាលក្រោយទេ គឺទើបតែនឹងកើតឡើងក្នុងសម័យសាសនា

ព្រាហ្មណ៍ថ្នាំសំរុបទៅជាសាសនាហិណ្ឌូទៅហើយទេ ម្ដេច

ឡើយក៏បែរទៅជាមានឈ្មោះនៅក្នុងតម្ករវេទដែរ ហើយថា

មានឋានៈទាបជាងព្រះឥន្ទ្រសេចក្ដីពិតក្នុងតម្ករវេទមានសេចក្ដី

គ្រាន់តែច្បាស់លាស់ថា "ព្រះវិស្ណុមានឋានៈទាបជាងព្រះឥន្ទ្រ"

ពិតបែប ។ តែហេតុដូចម្ដេចក៏បានជាមាននាមព្រះវិស្ណុទៅនៅ

ក្នុងតម្ករវេទ ? គឺពួកព្រាហ្មណ៍អ្នកនៅគោរពតម្ករវេទជាលទ្ធិ

ចាស់ នៅប្រកាន់ថា "ព្រះឥន្ទ្រជាទេពភ្នំសំផុត" នៅ

ឡើយ ហើយមកដល់សម័យហិណ្ឌូ ក្នុងសម័យដែលរួបរួម

តម្ករវេទ ហើយចារជាតួអក្សរឱ្យបានជាតម្ករមួយពិតប្រាកដ

ឡើង ក៏រាល់នោះ ពួកព្រាហ្មណ៍ដែលនៅគោរពតម្ករវេទជាទំ

ចាស់ ក៏លបលួចយកឈ្មោះព្រះវិស្ណុ ដែលជាទេពភ្នំសំផុត

របស់លទ្ធិហិណ្ឌូ ទៅសិកសិមជាកំបនៃមក្នុងតម្ករវេទឡើង

ជាការក្លែងបន្លំបំភ្លំឱ្យគេយល់ថា "ព្រះវិស្ណុមានឋានៈទាបជាង

ព្រះឥន្ទ្រ"

ព្រះភ័ន្ត" ដើម្បីនឹងបន្តកម្មនាម ព្រះវិចិត្រ ។ ហេតុដូច្នោះហេតុ
នេះ នាមព្រះវិចិត្រក៏ត្រូវបានដេញចោលចេញពីខ្លួន ហើយដប់
រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្នកាលនេះឡើយ ។

សេចក្តីខាងលើដូចបាននិយាយមកនេះហើយ ធ្វើឲ្យវិល
វល់កើតជាការទ្រទ្រង់ទ្រទ្រង់ ក្រោមជាលើ លើក្រោម
ច្រើនអនេកក្រែកលែង ៗ ចំណែកខេត្តភាគផ្សេងៗទៀត
យើងមិនអាចនឹងនិយាយបន្តទៀតបានដូចជា
ជាខេត្តតាម្រែមស្រស់អ.យ៉ែននោះ តើមានប៉ុន្មានអង្គ? ខេត្ត
មេសាងជាតិដើមឥសាន្តនោះតើមានប៉ុន្មានអង្គឲ្យប្រាកដ? ការ
ផ្សេងៗគ្នាតើដូចម្តេចខ្លះ? សម័យកសាងព្រះព្រាហ្មឡើង មាន
ខេត្តអង្គណាខ្លះកើតឡើងថ្មីទៀត? សម័យហិណ្ឌូក៏កើតឡើង
មានខេត្តតាម្រែមក៏កើតទៀតប៉ុន្មាន? រឿងទាំងនេះ យើងមិនអាច
នឹងធ្វើបញ្ជាក់យល្មោះឲ្យបានពិតប្រាកដទេ យើងធ្វើបានខ្លះ
ក៏បានត្រឹមតែការពិចារណាហេតុផលដ៏វិញ្ញាប្តិយ្យណោះ ដូចជាអ្នក

ប្រាជ្ញអល្លិម្មីន៍ត្រូវការពិចារណា គម្ពីរវេទ គឺសង្កេតមើល
ពាក្យពេចន៍ក្នុងគម្ពីរវេទនោះឯង បើទេពតាអង្គណាដែលគម្ពីរ
វេទថា កើតមុនគេ មានការនិយាយយ៉ាងច្បាស់លាស់ មាន
រឿងពីរប្រើ មានបទសូត្រសូត្រប្រើជាងគេនេះ ក៏ល្មមនឹងជឿ
បានថា ជាទេពតាសម័យវេទពិតៗ បើទេពតាអង្គណាដែល
មាននិយាយគ្រាន់តែទាមបិនបាន ហើយមាននាមជាក់ទាន់
ក្រោយៗ គេផង នេះក៏គួរចូលចិត្តថា ទេពតាអង្គនោះៗ
គេទើបនឹងបន្ថែមក្រោយទៀតទេ គឺជាទេពតាកើតឡើងដំនាន់
ក្រោយទេ ។ វិធីមួយទៀត ពួកអ្នកប្រាជ្ញជាអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ
សម័យថ្មី ប្រើសម្រាប់ពិចារណារឿងទេពតាព្រាហ្មណ៍នោះ
គឺ "វិធី ម៉ែឡើងកើតក្រោយកូន" ព្រោះទេពតាជាអ្នកសាង
លោកដំបូងក្រែងលែងនោះតែងតែកើតឡើងទាំងក្រោយអ្នកដែល
ខ្លួនសាង ។ ឯលក្ខណៈ ដែលនាំឲ្យកើតទេពតាក្នុងសាសនា
ព្រាហ្មណ៍ឡើងនោះ ដើមឡើយ កើតពីការគោរពបូជាទេពតា

មួយអង្គៗ ចំពោះខ្លួន ដោយជឿការសក្តិសិទ្ធិចំពោះខ្លួន គេមិន
 បានគិតជាប្រសាសន៍ថា ទេពតានេះកើតមកពីណា ឬជាកូនអ្នក
 ណាដូច្នោះទេ ក្នុងកាលតមក កាលមនុស្សមានការចេះដឹង ការ
 ចេះដឹងរបស់មនុស្សចំរើនឡើងហើយ ទើបមនុស្សចូលចិត្តគិត
 ចូលចិត្តសន្សំយ ហើយគេក៏នាំប្រសាសន៍ថា ទេពតាអង្គ
 នេះអង្គនោះកើតមកពីណា? ជាកូនទៅលោកណា? សេចក្តី
 ពិត ឬសំលៀងនេះឯង ជាអ្នកនាំកសាងបែសាងឡើង ដើម្បី
 បំពេញសេចក្តីត្រូវការរបស់ខ្លួន ។ ហេតុនេះហើយ បានជាទាំ
 ឲ្យកើតទៅជាទេពតាអង្គនេះ អង្គនោះ មានបែបមានវ មាន
 យាយមានតា ដែលកើតមានមុខរាប់ពាន់ឆ្នាំមកហើយ ។

ហេតុផលដូចជាបានពោលមកខាងដើមនេះ ធ្វើឲ្យយើង

ឃើញបានថា ការសិក្សាលទ្ធិព្រាហ្មណ៍របស់ព្រាហ្មណ៍នោះ
 បើនឹងសិក្សាវិជ្ជាពិតៗ ដើម្បីចេះដឹង មានការលំបាកមិន
 តិចទេ តែបើសិក្សាដោយមិនត្រូវការឲ្យចេះដឹងពិតប្រាកដទេ

អ្នកណា និយាយថា ដូចម្តេច គំរូចេះតែរើសយកមកក្បាលទៅ
 ហើយរូបរួមទុកទៅ បើទុកជាមានសេចក្តីខ្លាំងគ្នាដូចម្តេច ក៏ក្តី
 ថាអ្វីចេះតែស្ងៀមទៅ ធ្វើត្រឹមមែន ល្មមនឹងធ្វើទៅបាន តែនឹង
 យកឲ្យជាសាច់ការជាក់លាក់តិចបែន ដូចការសិក្សាពុទ្ធសាស-
 នានោះ គេបែនពេចនឹង ធ្វើក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍ បានឡើយ ។

តែពោះយោបីយ៉ាងណាក្តី លទ្ធិសាសនាព្រាហ្មណ៍នេះ
 ជារឿងសុខុមគម្ពីរភាពក្រៃលែង ជាលទ្ធិសាសនាដែលមាន
 ការសំខាន់បំផុត ហើយគេបានបណ្តុះឲ្យចាក់ឫសគល់ចុះទៅ
 ជ្រៅមាំមួនណាស់ កើតទៅជាការរាប់អាន របស់ជនជាតិ
 ឥណ្ឌាកាតច្រើន បើទុកជាមានពុទ្ធសាសនានិងសាសនាជនបូ
 សាសនាឥស្លាម ចូលមករុករានជំនាន់ក្រោយក៏ដោយ លទ្ធិ
 សាសនាព្រាហ្មណ៍ ក៏នៅតែមាំមួនក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា ដូចជា
 ការមាំមួននៃភូមិមាល័យដូច្នោះឯង សភាពមាំមួនទាំង
 នេះ រឹតតែមានច្រើនឡើងៗ កាលដែលលទ្ធិព្រាហ្មណ៍

បានក្លាយទៅជាលទ្ធិហិណ្ឌូទៅហើយ តាមគួរលេខជំរឿន

ប្រជាជនរបស់ស្ថានភាពក្នុងឆ្នាំ ១៧៣១ គេបានគូរលេខចំនួនអ្នក

កាន់សាសនាធំៗ ក្នុងស្ថានភាពដូចតទៅនេះ ៖

១- ហិណ្ឌូ ២៣៨.៦២២.១៨៧ នាក់

២- ឥស្លាម ០៧៧.០៧២.៧០៦ នាក់

៣- គូកប្តូរធីរចលនិយម . ០០៧.៦២៧.៧៥៧ នាក់

៤- គ្រិស្ត ០០៥.៧៦៤.៦៥៧ នាក់

៥- ស៊ីក្ស ០០៦.៣២២.៨៦៦ នាក់

៦ ជេន ០០១.២៤១.៣៨៦ នាក់

៧- ពុទ្ធ ១០០.២៣៨.៧១៧ នាក់

៨- បាស ០០០.១០៧.៣៣៣ នាក់

៩- សិទ្ធិផ្សេងៗ ០០០.២២៥.២០៥ នាក់ ។

មើលចុះ គេធ្វើជាមិនមានបុគ្គលណា លទ្ធិណាក្នុងលោក

នឹងអាចទៅទំលាយលាភបង់ ឬ ក៏ត្រាន់តែធ្វើឲ្យសាមរលាប

ទន់ខ្សោយ សាសនាព្រាហ្មណ៍ក្នុងឥណ្ឌា បានឡើយ ។ ដទៃពី
ប្រទេសឥណ្ឌា ផែនដីផ្សេង ។ ដែលពុទ្ធសាសនាបានផ្សាយ
ចូលទៅដល់ដូចប្រទេស ឥណ្ឌាណេស៊ី ភូមា ខ្មែរ សៀម លាវ
លទ្ធិសាសនាព្រាហ្មណ៍ក៏ចូលលាយទ្រុឌជាមួយផងដែរ ។

មួយទៀតសេចក្តីលំបាកក្នុងការសិក្សាសាសនាព្រាហ្មណ៍
នេះ ចាប់ផ្តើមលំបាកកាំងពីដើមទ័រតែប៉ុណ្ណោះ គឺលំបាកកាំង
ពីរឿងបែងយុគបែងសម័យក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍ នេះឯងជា
ដើមទៅ ជាប្រស្នាលំបាកបំផុតលំបាកថា តើការសិក្សាសាសនា
ព្រាហ្មណ៍នោះ គួរនឹងបែងយុគបែងសម័យដូចម្តេចទៅហ្ន៎ ?

សាស្ត្រាចារ្យរាជក្រុម (Rabhakrsnan) ជាសាស្ត្រាចារ្យ
ទស្សនវិជ្ជា ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ហើយធ្វើជាប្រធានាធិបតី
នៃប្រទេសឥណ្ឌាផង បានបែងចែក តែមិនមែនបែងចែក
សាសនាដោយគ្រង់ទេ ត្រាន់តែបែងចែកសម័យទស្សនវិជ្ជា
របស់ប្រទេសឥណ្ឌាប៉ុណ្ណោះ លោកបែងចែកជា ៣ សម័យគឺ

ហើយខាងដើម បានចែកជា ៣ សម័យដូចគ្នាគឺ:

១- សម័យទីមួយ - គឺសម័យវេទ ដូចលោក

ភក្តកម្ម ។
ប្រូណ

២- សម័យទីពីរ - សម័យការ្យ ឬ កាព្យ ដូច

លោកភក្តកម្ម តែអធិប្បាយទុកថា សម័យអក្សរសាស្ត្រធំ ។

របស់ឥណ្ឌា គឺមហាការតៈ និងរាមាយណៈ (ពមក្សេត្រ) ។

៣- សម័យទីបី - សម័យឧបនិប័ទ្ធ ត្រូវនឹង

សម័យហិណ្ឌូ ។

អ្នកប្រាជ្ញវិទ្យាជានិច្ចគឺអល្លិប័នធីត្យាក់ ឈ្មោះសាស្ត្រា-

ចារ្យ ការលី ក្លេម៉ង់ (Carl Clemen) នៃមហាវិទ្យាល័យ

ត្រុងបោន (Bonn) ដែលរួមដៃជាមួយអ្នកប្រាជ្ញច្រើននាក់

បានបែងចែកជា ៣ សម័យដែរ គឺ:

១- សម័យទីមួយ - គឺសម័យវេទ ដូចអ្នកប្រាជ្ញ

វេទ ។ ដែលយើងបានពោលឈ្មោះមកហើយដែរ ។

២ - សម័យធីតារ គឺសម័យព្រាហ្មណៈ ចាប់ផ្តើម

តាំងតែពីវេលា ដែលព្រាហ្មណ៍បានសាងព្រះព្រហ្មញ្ញ ។

៣ សម័យធីបិ - គឺសម័យហិណ្ឌូ ។

ឯកាលបរិច្ឆេទវេទ មគ្គុកប្រាជ្ញវេទគ្រប់បង្អួង មិន

យល់ស្របគ្នាទេ ។ រឿងនេះមានការលំបាកកំណត់បែប ។

យើងសូមស្នើមគ្គុកប្រាជ្ញវេទទ្បាយ ចំពោះកាលបរិច្ឆេទវេទ

ដូចតទៅនេះ : លោកស្ថាប័ត្យ (Jacobi) និយាយតាមការ

សាស្ត្រថា វេទកើតឡើងរវាងឆ្នាំ ១.៥០០ - ២.៥០០ មុនគ្រិស្ត

សករាជ ។ លោកគោលី ប្រូក (Cole Brooke) និយាយតាម

វិញ្ញាណស្នេហា ថា គម្ពីរវេទទើបតែតែឡើង ក្នុងគ្រិស្តសក-

រាជ្យទី ១២ នេះទេ ។ ឯលោកម៉ាក់ មូល្លើ (Max Muller)

ជាអ្នកប្រាជ្ញវេទម្នាក់ បានសិក្សាវេទម៌ត៍ចត៌និយាយថា បើ

យកគម្ពីរឧបនិបទមកជាកាលដើម ដើម្បីគិតរកកាលបរិច្ឆេទ

ត្រូវកំណត់ថា គម្ពីរឧបនិបទកើតមុនព្រះសមណោតាតប គឺ

ប្រមាណជា ៥០០ ឆ្នាំមុនគ្រិស្តសករាជ ដូច្នោះ គម្ពីរវេទ

ត្រូវតែនាំឡើងវិញ ១.២០០-១.០០០ ឆ្នាំមុនគ្រិស្តសករាជ

តែគេកាចតកកើនលើសជាងទៅទៀតគឺ ១.០០០, ១.៥០០,

២.០០០ ឬ ៣.០០០ ឆ្នាំមុនគ្រិស្តសករាជ ។ លោក

វិណេនីត (Winternitz) ជាអ្នកប្រាជ្ញវេទវិសេសម្នាក់ដែរ

លោកថា វេទត្រូវតែនាំឡើងវិញ ១.២០០-១.០០០ ឆ្នាំមុនគ្រិស្ត

សករាជ លោកនិយាយបន្ថែមទៀតថា វេទគេតែងបន្ត ។ គា

មក ចាប់ផ្តើមតាំងពីអតីតកាលដែលគេបិទប្រាសដី មកដល់

គ្រឹម ៥០០ ឆ្នាំមុនគ្រិស្តសករាជ គឺពី ១.២០០-៥០០,

១.៥០០-៥០០, ២.០០០-៥០០ ឡើងទៅ ឬ បើគិតតាម

ការអភិវឌ្ឍន៍នេះ ៨០០-៥០០ ឆ្នាំ មុនគ្រិស្តសករាជ ។

អ្នកប្រាជ្ញវិទ្យាខ្លះបាននិយាយថា វេទនេះ កើតឡើងកាលពី

៣.០០០ មុនគ្រិស្ត ។ កាលពីគ្រិស្តសតវត្សរ៍ ទី ១៧ លោក

តិលេក (Tiele) បានកំណត់ទុកថា វេទនេះកើតឡើង ៦.០០០

មុនគ្រិស្តសករាជ តែមានអ្នកប្រាជ្ញដណ្តាងខ្លះទៀតគឺថា
 មិនមែនទេ មុនសករាជនេះគេទៅទៀត ។ បើតាមប្រវត្តិសាស្ត្រ
 ហិណ្ឌូ គេនិយាយថា លោក "វិទ្យាសៈ" ជាអ្នកតែងតម្កល់
 ឬគ្រូ លោកតែងតម្កល់ខាងដើមកល្យាន គឺប្រមាណជា
 ៣.០០០ ឆ្នាំមុនគ្រិស្តសករាជ ។

ការបែងចែកសម័យទេវរបស់អ្នកប្រាជ្ញទាំងទ្រព្យ ដែល

បានពោលអាងខុសបកខាងលើនេះ ជាការបែងចែក...

វិធីរៀនទូទៅប្រើប្រាស់ បើយើងលើកយកតំនាងទាំងបីខាងលើ

នេះមកពិចារណា ដើម្បីរកវិធីនាំយកសិក្សាសិទ្ធិទូទៅប្រាជ្ញណ៍

នោះ យើងគួរបែងចែកទៅជា ៤ សម័យវិញដូចតទៅនេះ :

- ១- សម័យអាយុសិវៈ
- ២- សម័យវេទ
- ៣- សម័យត្រាហ្វូណៈ
- ៤- សម័យហិណ្ឌូ

ការបែងចែកនេះ មានការផ្ទុយខុសពីវិទ្យាសាស្ត្រប្រាជ្ញ

ទាំងឡាយ ដែលលោកបានបែងចែកមកហើយ តែងតែ

ស្រួលដល់ការសិក្សាទៅប្រទេសយើង ។

⊗ ដើមឡើយ មនុស្សយើងមិនមានការចេះដឹង មិនយល់

សភាពធម្មជាតិ ទឹក ដី ភ្លើង ខ្យល់ នេះជាដូច

ម្តេចទេ ដឹងត្រឹមតែថា ដែលឆ្លុះប្រើក ធ្វើកបខ្លោងភ្នំភ្លើង

នៅលើពេកាសវេហាស ហើយគម្រោងផ្ទុះផ្ទុះជាង ក៏សំគាល់

ថា នេះជាទេពតាខ្មោចមីសាច ឬអ្នកណាចម្រើយ ម្ល៉ោះហើយ

ភ័យខ្លាច ប្រកាន់យកវត្ថុទាំងនោះមកទុកជាសរណៈ ជាទីពឹង

មេស្ត្រូន ហើយបបួលគ្នាទៅបន់សន់ស្រុកបងស្កន់ សុំឲ្យ

បានសេចក្តីសុខ ការប្រកាន់យកធម្មជាតិ ទឹក ដី ភ្លើង ខ្យល់

នេះទុកជាសរណៈ ហៅថាជីវចលនិយម (Animisme) បាន

ជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធត្រាស់ទុកថា :

តប្បុរំ វេ សរណំ យន្តិ បព្វតានិ វនានិ ធម៌

អាភយុត្តុខេត្យាធិ មនុស្សា កុយតន្តិកា ។

មនុស្សច្រើនណាស់រុយ ដែលមានភ័យមកគម្រាមហើយ
 តែងកាន់យកក្រុំក្រុម ព្រៃ ភាពម ដើមឈើ ចេតិយ មកទុក
 ជាទីពឹងរបស់ខ្លួន ។

x

១- សម័យអាយ័ត - សម័យនេះ ការវិវត្តន៍ដូចគ្នា
 នៃមនុស្សលោកបានផ្តើមចម្រើនហើយ មនុស្សប៉ិនសុទ្ធចិត្ត
 ព្រមចាញ់ធម្មជាតិទេ ចេះទំប្រឹងប្រែងស្វែងរកការចេះដឹង រក
 សេចក្តីពិតក្នុងវត្ថុទាំងឡាយ ហើយក៏សម័យនេះ កើត
 គម្ពីរវិទ្យាទៀង ។ ពួកជនដែលមានការចេះដឹងនេះហើយ
 ដែលយើងហៅថា អាយ័ត ។ ពាក្យថាអាយ័ន គេសរសេរ

ផ្សេងៗគ្នា ខ្លះសរសេរជា អាឃ័ន ខ្លះសរសេរជា អារី-
 យ័ន ឬ អារ្យន ឬ ក៏ អារ្យន (A.Aryan, F. Aryas ou Aryen) ។
 ប្រវត្តិសាស្ត្រពោលទុកថា អាឃ័នជាបុព្វបុរសនៃគ្រួសារធម្មយ
 ហៅថា ហិណ្ឌូ-អារ្យ ឬ ហិណ្ឌូ-អារ្យន មានជាតិភូមិនៅ
 ឧស្ស (Oxus) ក្នុងភូមិភាគកាស (Caucase) និងខ្ពង់
 រាបនៃប៉ាមីរ (Pamir) ដែលគេទុកជាដំបូលពិភពលោក
 នៅតាមឆ្នេរសមុទ្រកាស្ទីយែន (Mer Caspienne) និងឆ្នេរ
 សមុទ្រអារាល់ (Aral) ។ ខ្មែរយើងហៅទីនេះថា ផ្នែកផែនដី ។
 ភូមិភាគទាំងនេះ ជាចោលិកា គឺជាអង្រឹងជាលំនៅឋាន
 នៃសាខាមួយធំនៃមនុស្សបុរាណហៅថា អាឃ័ន ។ សាខា
 នៃអាឃ័ននេះ គមកបែកគ្នាចូលទៅទ្វីបអារ្យ និងទ្វីបកាស្ទី ។
 សាខាធម្មយដែលបែកចូលទៅទាំងលិចទៅទ្វីបអារ្យ បានទៅ
 ជាជនជាតិសេលត (Celts) ក្រិក (Grecs) ឡាតាំង (Latins)
 ស្ទើរម៉ាំង (Germin) និងស្លាវ (Slaves) ។ ល ។ សាខា

ធម្មយទៀត បែកចូលទៅទាំងកើតទៅទ្វីបអាស៊ី បានទៅជា

ជនជាតិភរង្គី ឬ ភរង (Iran) គឺជនជាតិបាស៊ី (Parsi)

ដែលនិយាយភាសាស្ថេនដ៍ (Zend) និងជនជាតិហិណ្ឌូដែល

និយាយភាសាសំស្ក្រឹតនៅប្រទេសឥណ្ឌា ។

ពួកអាយ័នដែលពេញទៅទាំងទ្វីបអាស៊ី បានរុករាន

ចូលទៅដល់ទន្លេស៊ីន្ទូ (ឥន្ទូស៍=Indus) គឺទៅទាំងកើតរទៀត

ហូតដល់ទន្លេគង្គា ច្បាំងដណ្តើមយកទឹកដីជនជាតិដើម ភរង្គី

ទីលំនៅនៅក្រុងសម្បត្តិ ធ្វើម្ចាស់ស្រុក យកជនជាតិ

ដើមធ្វើជាទាស បំរើខ្លួន ហើយឲ្យឈ្មោះខ្លួនថា "អាយ័ន"

ប្រែថា "អ្នកប្រសើរ" ឲ្យឈ្មោះទីលំនៅដែលខ្លួនបានប្តីនេះថា

"ការតវ័ស៍" ប្រែថា "ទីលំនៅនៃការត" ។ តាមប្រវត្តិ

សាស្ត្រថា ជនជាតិដើមកំណើតស្រុក គឺជនរដ្ឋវាស៊ីនោះ

ឈ្មោះ "ត្រាវិខ" ជាជនមានអាយ័នចម្លងខ្លួនហើយ កាល

ពួកអាយ័នចូលមករុករានប្រទេសនោះ បានតស៊ូប្តឹងម៉ាតវ័ស៍

តែតស៊ីត្តិបាទ ដោយពួកអាយ័ននេះមានគ្រឿងសស្រ្តាវច្ឆុះ
 ប្រសើរជាង គឺមានថេរម្យកំរិតដ៏ធំតាញ ។ ទើបបានជាព្រម
 ទទួលចុះចាញ់ មានខ្លះកៀសខ្លួនគេចរត់ទៅនៅភាគខាងត្បូង
 ខ្លះទៀតត្រូវពួកអាយ័នចាប់យកមកធ្វើជាឈើយ ។ ពួកនេះមាន
 ច្រើនក្រុមណាស់ មានកុលសម្ព័ន្ធទស្សបូទាសៈ ជាដើម ។ សព្វ
 ថា "ទស្សបូទាសៈ" ដែលគេចាប់ទុកជាឈើយនេះ គមក
 កាយន័យទៅជា "ខ្ញុំប៉ើ" ទៅវិញ ។ កុលសម្ព័ន្ធ ទស្ស
 បូទាសៈនេះ កាយន័យប្រកាន់ទុកជា "អរិ" គឺជាសត្រូវនឹងខ្លួន
 ឬសត្រូវនឹងទៅការបស់ខ្លួន ។ គេក៏ប្រាជ្ញខ្លះហៅទស្សនេះ
 ថាជា "មិលតូ" ប្រែថា "អ្នកកំ" តែពាក្យនេះ ក្នុងកាល
 គមក ដោយអ្នកឈ្នះតែងតែមានប្រៀបជាងអ្នកចាញ់ជាគមក
 ក៏ក្លាយទៅជាពាក្យទាបថោកហើយមានន័យថាជា "មនុស្ស
 ត្រៃ" ទៅវិញ ។ រីឯពាក្យថា ហិណ្ឌូ ឬ ឥណ្ឌា ក៏ជា

ពាក្យទើបកើតច្នៃដែរ ដូចយើង បានសិក្សាពីខាងដើមរូបមក
ហើយ ។

ដល់ចក្រនេះ មានប្រស្នាសំខាន់មួយកើតឡើង ជាពួក
អាយ័នដែលរុករានចូលមកប្រទេសឥណ្ឌានោះ តាមលទ្ធិសា-
សនាអ្វី? អ្នកដើមកំណើតស្រុក គឺជនច្រើនខ្ពស់ ឬ ចាស់ៈ
ពុំនោះថា បំលក ទោះ តាមលទ្ធិសាសនាអ្វី?

លោកវិស - ដាវីត ជាអ្នកប្រាជ្ញបាលី ជាអ្នកប្រាជ្ញនៃកង
ប្រសើរម្នាក់ ក្នុងចំណោមអ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ ចំពោះវិជ្ជាប្រ-
ទេសឥណ្ឌា បានសរសេរពីជនជាតិដើមឥណ្ឌា ទុកថា "គេច្រើន
តែចូលចិត្តទុសទូទៅហើយថា ប្រជាជនដើមឥណ្ឌា ទោះជាជន
ព្រៃផ្សៃ ដែលពិតនោះមិនមែនជាជនព្រៃផ្សៃ ដូចអ្នកផងយើង
សភាពមនុស្សព្រៃផ្សៃនោះទេ ។ ការដឹកតាសកាយមើលបុ-
រាណដ្ឋានមុនអាយ័នចូលមក បានបញ្ជាក់ឲ្យយើង ថា មនុស្ស
ដើមកំណើតស្រុកនោះមានសេក្តិចរើនហើយ បានឆ្លងយុគច្នៃ

គឺសម័យយុគ្រឹមនិងច្បុរស ព្រមទាំងបានឆ្លងយុគស្ថាន
ដូចជនជាតិបុរាណដទៃមកហើយ ។ ក្នុងកាលដែលអាយុនបាន
ចូលមកនោះ យុគបុរាណសិលានៃសិលាបានចេញក៏ថា ពួក
ជនដើមកំណើតស្រុកមានភូមិករ មានភេហាឃ្នាននៅក្រុមក្រុម
ហើយ ពួកខ្លះមានទាំងទ្រព្យសម្បត្តិស្រុកស្រុមមាំមួនថែមទៀត
សូម្បីតែពួកអាយុនឯងក៏មិនទាន់មានដូចទៀតផង ។ សេចក្តី
ពិត កាលពួកអាយុនរកពនមកនោះ អ្នកដើមកំណើតស្រុក
តស៊ូដែរ ហៅហានតស៊ូទាំងគ្រាណាស់ មានកន្លែងខ្លះពួក
អាយុនចូលទៅមិនបានទេ ហើយក៏បណ្តោយទ្រព្យពួកដើម
កំណើតស្រុកនៅជាងស្រុកភាគទៅ ។ តែមានភាគច្រើន
មិនសូវចង់តស៊ូដោយចង់នៅស្ងប់ ។

ការដឹកគាស់កាយរកទីផ្សេងៗ តាមផងទន្លេស្ទឹងបាន
ឃើញវិក្រន៍ចាស់ៗ ច្រើនកន្លែង ក្រុងដែលសាងដោយថ្មមាន
ស្នាដៃល្អវិចិត្រ អាយុថ្មប្រាប់ច្បាស់ថាសាងឡើងមុនពួកអាយុ
នចូលមកដល់ម៉្លេះ ស្នាដៃកសាងទាំងនេះសំដែងឲ្យឃើញ

ថា ការរួចមរមេសំដីនេះជាអ្នកដើមកំណើតស្រុកនោះបានឡើង
ខ្ពង់ខ្ពស់ណាស់ទៅហើយ ។

អ្នកប្រាជ្ញរុករកជាតិអង់គ្លេសម្នាក់ទៀត ឈ្មោះ ដាហ្គ
ម៉ារចល (John Marchal) បញ្ជាក់ថា ក្រុងចាស់ៗ ដែល
គេបានដឹកកាយកេរឃើញតាមជងទន្លេស៊ីនូនៅ ហេហ៊ីនដា-

ទេរោ (Mohan Jo-Dero) និងហារេប្យា (Hareppa) នោះ

សំដែងឲ្យឃើញថា ជនជាតិអ្នកដើមកំណើតស្រុក មានកា-
យ័ធម៌ប្រសើរ មានការចេះដឹង មានសេចក្តីចំរើនក្រៃលែង
ជាងប្រទេសអ៊ីស៊ីប៊ុបុរាណ និងជាងជនជាតិបុរាណដទៃទៀត ។

ក្នុងមេសោបូតាមី (Mesopotamic) ទៅទៀត ។

លោក ជែម ស.មេស្តុន (James S. Meston) អ្នក

សិក្សាវិជ្ជាប្រទេសឥណ្ឌា ដែលបានពោលចេញនាមរួចហើយ
បញ្ជាក់ថា របស់ពួកអាយ័នមានវិសេសជាងជនអ្នកដើមកំ-

ណើតស្រុកនោះគឺ " រថចម្បាំង " ប្រទេសចក្តីថាពួកអាយ័ន

ចេះធ្វើកង់រថ ចេះធ្វើរថ ចេះយកសេះទឹម ចេះឈរកាន់កាំពុធ

ជិះទៅលើរថ ចេះបររថទឹមដោយសេះបួយ សេះតិរ សេះច្រើន
 សម្រុកចូលទៅក្នុងក្នុងទ័ពសត្រូវ អ្នកដែលមិនធ្លាប់បានឃើញ
 ឬដែលមិនធ្លាប់ប្រើវិធីច្បាំងដូច្នោះ ភ័យរត់ស្ទុះហើយសុទ្ធចិត
 ចាញ់ដោយងាយ ដូចជាចម្បាំងរថក្រោះ ឬ រថក្នុងក្នុងសប័យ
 នេះ ។ យើងធ្លាប់បានឃើញមកហើយថា ការគំរាមកំហែងរថនោះ
 មានការសម្របសម្រួលជាប់គ្នាទាំងការប្រុងប្រយ័ត្នព្រះអាទិត្យ ពួករាយនៃដែល
 រុករានបកនោះ ជាអ្នកគោរពព្រះអាទិត្យដែលមានរូបដូចកងរថ
 (ចក្រ) ចក្រនេះឯងបានកើតទៅជាគ្រាសិលាធម៌ មានឈ្មោះថា
 “ធម្មចក្រ” ។ ដូច្នោះ កងរថ” តែប៉ុណ្ណោះឯង ដែលធ្វើឲ្យពួក
 រាយនៃរុករានចូលទៅដណ្តើម មកប្រទេសឥណ្ឌាបាន ហើយ
 គ្រប់គ្រងផែនដីក្នុងផែនដីច្រើនកន្លែង ដោយពិសេសខាងកាត
 លើប្រទេសឥណ្ឌា ដទៃពីរថចម្បាំងនេះ មិនប្រាកដថា ពួក
 រាយនៃមានព្រះធម៌វិសេសទៀយ សូម្បីតែការច្បាំងលើខ្នងដំរី
 ក៏មិនទាន់មានក្នុងកាលនោះដែរ ។

លទ្ធិសាសនារបស់អ្នកដើមកំណើតប្រទេសនោះ មាន
 ទ្បាក់យ៉ាងច្រើនបែបដែលនាំឲ្យជឿថា ជនពួកនោះគោរពបូជា
 លោកនាគ និង ធម្មជាតិ ។ លោកនាគបានដល់ ភ្នំ ខ្យល់
 ទឹក ដី ធម្មជាតិបានដល់ ភ្នំ ដើមឈើផ្សេង ។ ដែលជា
 ចំណែកនៃវិជ្ជាដ៏ រួមសេចក្តីទៅថា ពួកនោះគោរពនាគ
 ទាំងបួន គឺ ដី ទឹក ភ្នំ និង ខ្យល់ ដែលកាសាបាទាំង
 ហៅថា Animisme - ជីវចលនិយម គឺប្រកាន់ជឿថា វត្ថុទាំង
 អស់សុទ្ធតែមានជីវិត មានចិត្ត មានខ្លួនប្រាណ ហើយលើក
 យកវត្ថុទាំងនេះមកជាទេវតា ហើយសូត្របួងសួងទេវតាទាំង
 នោះ យកសាច់សត្វ ឬ វត្ថុអ្វីមួយដែលខ្លួនជឿថា ទេពតា
 ពេញចិត្តសេពសោយ ទៅជាក្នុងគំនរភ្នំ គេជឿទៀតថា
 ភ្នំជាទូករបស់ទេវតា ។ ការយកដង្ហាយទៅជាក្នុងគំនរ
 ភ្នំឲ្យភ្នំនេះអស់ទៅនោះ គ្រៅពីការឃើញវត្ថុនោះនេះ
 អស់រលីងទៅហើយ គេនៅមានសេចក្តីយល់ថាមជឿថា

ខេត្តកាលោកបានសេពសោយដង្ហាយខ្លះហើយ ។ ឯផ្សេង
ភ្លើង ដែលហុយប្រលោមអណ្តែតទៀតទៅលើសកាសនោះ
គេជឿថា បានចូលទៅក្រាបបង្គំខ្លួនដល់ខេត្តកា ដែលនៅឯ
ហ្វានស្នួតហើយ ។

គំនិតគិតឃើញថាមាន "ហ្វានស្នួត" នោះ ឆ្លងជាតិរក
ដើមកំណើតស្រុករបស់ឥណ្ឌា គេមានយូរមកហើយ មានបុរ
កាលដែលពួកអាយ័នចុះមកម៉្លេះ គេចូលចិត្តថា "ហ្វានស្នួត"
នៅលើភ្នំព្រះសុប្ប ហើយមានរបស់ទាំងនៅកណ្តាលហ្វាន
ស្នួតនិងបន្ទុស្សុលោក គឺបញ្ចាសប្បប្រទឹកឥសានៃ ភ្នំសំពៅ
ចូលទៅបិទបានខេ ព្រោះវិកនោះល្អិតពេកណាស់ សុខុម

ណាស់ទាល់តែបិទបានអ្វីអណ្តែតទៅលើបាន សូម្បីតែព្រួយ
ភ្លេកដែលអណ្តែតចុះទៅ ក៏ត្រូវលិចចុះទៅបាតដែរ នេះជា
គំនិតដែលគេគិត ជាប់ភរហូតមកដល់សម័យ រឿងរាមាយណា
(រាមកេរ្តិ៍) ។ គំនិតនេះបិទមែនជាគំនិតពួកអាយ័នខេ ជាគំនិត
របស់ពួកជនអ្នកដើមកំណើតស្រុក ដែលគេមានតាំងតែពីដើម

មកហើយ ។ រឿងនេះ កើតមានៗ ឡើងដោយសារផែនដីផល
 ជាប្រទេសឥណ្ឌា ក៏សម័យបច្ចុប្បន្ននេះ កាលដើមនោះជា
 កោះឈប់ហើយ = មហាទ្វីប ទ័ព្វនាម មហានិស្សន្ទ និងមហានិ
 ផលនៅព្រំទ្វីបនេះ កាលដើមនោះជាល្អនិសម្បទ្រ ភូមិ
 ភាគនៅចន្លោះឥណ្ឌា ភាគកណ្តាល និងភូមិមាល័យ ជា
 សម្បទ្រទាំងអស់ ។ ជនជាតិភាគភ្នំស្រួច ក៏និព្វេកល្ហ យូរអង្វែង
 ហើយ ក៏ស្គាល់ប្រទេសទ្វីបនេះ កោះផែន បានជានោះហៅថា
 ទ្វីប ឬ ទ័ព្វៈ គឺអប្បទ្វីប ហើយគេដឹងទៀតថា ក្រើយសម្បទ្រ
 ម្ខាងឯណោះ ជាបញ្ចកាធិស្ឋានស្រួចស្រួលស្រស់ស្អាត គប-
 នាគបន្តទៅមកក៏ដឹងផែនដីភូមិមាល័យ និងភូមិភាគផែនឥណ្ឌា
 នោះ ធ្វើបានដោយលំបាកណាស់ សម្រាប់មនុស្សសម័យ
 ព្រឹក្សានាយ ដោយពិសេសផែនឥណ្ឌាផលជាជនសម្បទ្រមក
 ហើយ កាលដើមគង់មានអ្នកធ្លាប់ធ្វើទៅមកខ្លះផែន ទៅ
 ផល់ដូចប្រទេសតែបត់គង់ ។ ទ្វីបស្រួចស្រស់ ហើយទំនងជាមាន

អ្នកខ្លះប្រសូត្រអន្តរាយច្រើនផង បានជាមិនសូវមានអ្នកណា

ហ៊ានផ្ដាំញ៉ាំក៏យូរទៅ ម៉្លោះហើយក៏សន្តតលើកយកបត់ត

ហ៊ាមាល័យទៅជាហានស្និត មានសប្បទ្រព៌ទាំងកណ្ដាល ធ្វើឲ្យ

ផ្សេងពីហានមនុស្សលោក រឿងទាំងនេះ បើម្ដងឲ្យឃើញថា

មុនកាលដែលពួកអាយ័នរុករានចូលទៅក្នុងប្រទេសកណ្ដាលនោះ

បានជាគេរកទានអាយ័នប្រដាប់កំណើតស្រេក មានការចេះដឹង

មានសរសេរ មានទៅតាមការតម្រូវជាដាច់ទៅហើយ ។

ឯលទ្ធិសាសនាពួកអាយ័ន ដែលរុករានចូលមកកណ្ដាល

នោះ គឺលទ្ធិគោរពរាប់អានបូជាព្រះអាទិត្យ ។ ព្រះអាទិត្យ

នេះ អាយ័នឲ្យឈ្មោះថាសិរី ហើយបានទាំងនាំការគោរព

រាប់អានបូជាព្រះសិរីនេះ ចូលមកកាន់ប្រទេសកណ្ដាលផង ។

ហេតុដែលនាំឲ្យពួកអាយ័នរាប់អានបូជាព្រះអាទិត្យនេះ ដោយ

គេសង្កេតឃើញថា បើអ្នកណា មានពន្លឺព្រះអាទិត្យ មានភ្លឺដ៏

មានថ្លៃ ត្រីក្បាលតាជាគំរុះលូតលាស់បម្រើនល្អឡើង ត្រីក្បា

លតាជាតិគង់តែប្រព្រឹត្តទៅ តាមកំដៅព្រះអាទិត្យជាដរាប
 បានជាពួកកាយនិហោព្រះអាទិត្យថា "សរិក្ខុ" ហៅទឹក ឬ
 ទឹកភ្លៀងថា "វរុណ" ហៅទេពតា ដែលបណ្តាលឲ្យរក្សាទាំង
 ពួងប្រព្រឹត្តទៅបានក្នុងលោកថា "ឥន្ទ" ហៅទេពតា ដែល
 ទំលាយបំផ្លាញធាតុមនុស្សនិងសត្វ មិនឲ្យគេចរត់ទៅណា បាន
 ថា "យម" ទេពតាទាំងនេះកាយនិហោកថា "លោកបាល"
 ទេពតារក្សលោក មានវិធីបូជា មានវិធីធ្វើឲ្យលោកបាល
 ពេញព្រះទ័យ ហើយប្រទានសេចក្តីសុខចម្រើនដល់ខ្លួន ។

កាយនិហោដែលរាប់អាទព្រះអាទិត្យនោះ មិនមានជាប្រសា
 ចោទទេ តែការបេះធ្វើកង់រថ ឲ្យបានរថចម្បាំងជ្រាយអំណាច
 រុករានអាណាខេត្ត ចូលមកទឹកដីសណ្តានោះទើបជាចំណោទ
 ព្រោះសម្តែងឲ្យឃើញច្បាស់ថាពួកនេះរាប់អាទព្រះអាទិត្យមុន
 មកហើយ ។ ឯការរាប់អាទទឹកភ្លៀងទុកជាទេពតា "វរុណ"
 ឬ "ឥរុណ" នោះ ជាគំនិតដែលកើតឡើងតាមធម្មតាមនុស្ស

ព្រោះភ្ញើង បានធ្វើប្រយោជន៍ដល់មនុស្សពិតប្រាកដ បើមិន
 មានភ្ញើង មនុស្សនឹងសត្វបិទដឹង ជាបានរួមគ្នាធ្វើជាអាហារ
 ចិញ្ចឹមសត្វ ។ ការគោរពព្រះពុទ្ធិស្ស ឬ យមៈ ក៏ជាគំនិត
 ចាស់បុរាណព្រះព្រាហ្មណ៍នាយដែរ តែជាគំនិតកើតក្នុងកាលក្រោយ
 ដំនើរដែលគេជឿថា មានការអន្តោលស្លាប់កើត ក្នុងវាលវែង
 សង្សារ ដូចជនបុរាណដទៃទៀតមានជនជាតិស៊ីស៊ីប៊ីជាដើម ។
 ភ្ញើង “ព្រះឥន្ទ្រ” មានប្រសាសន៍ដូច្នោះទៀត ដែលគួរលើក
 យកមកពិចារណាថា តើទេពការនេះកើតមកពីណា ?

បើយើងជឿតាមការពួកអ្នកប្រាជ្ញស្រាវជ្រាវវេទសម័យ
 ថ្មី ដែលស្ថិតក្នុងកំណើតទេពតាហើយនិយាយថា “ម៉ែឡែតនិងកើត
ក្រោយកូន” គឺអ្នកសាងតែងតែកើតភ្ញើងក្រោយរបស់ដែល
 ខូនសាងនោះ ដូច្នោះហើយ យើងត្រូវតែជឿទៅទៀតថា
 សម្រាប់ពួកអាយ័ន ព្រះឥន្ទ្រជាទេវតា ដែលកើតភ្ញើងក្រោយ
 ទេពតាអង្គដទៃទៀត ។ ខេ ព្រោះអាយ័នបានប្រគល់នាទីឱ្យ

ព្រះឥន្ទ្រជាអ្នកសាងលោក ។ លោកហ្ស៊ីសអាណូសេ
ចាងហ្វាន់ក្រុមមនុស្សវិទ្យាក្នុងប្រទេសឥណ្ឌា បានសរសេរពី
ការកសាងលោកក្នុងសម័យអាយុនោះទុកថា "ព្រះឥន្ទ្រជា
អ្នកកសាងលោក" ដូចសេចក្តីតទៅនេះ

ក្នុងការកសាងលោក ព្រះឥន្ទ្រគ្រូរាវសផែនទីបុរាណដំបូង
ហើយឆ្លុយទេពភាគខ្លះខ្លះ ក្នុងការលើកសសរឈើធ្វើជា
ដំបូលលោកខ្សែ ព្រះព្រាហ្មស្សត៍ជាអ្នកដាំសសរ ព្រះស្រីក្រូ
ជាអ្នកបូកដីបង្ហាបដើម្បីទ្រទ្រសសរជាប់ ដំបូលលោកនោះ មិនគឺ
រ៉ូដខ្សែ គឺផ្តុំមេឃៈនេះឯង ឯសសរដែលព្រះឥន្ទ្រដាំ
ខ្សែនោះជាសសរឈើ ។ គំនិតនេះ អ្នកប្រាជ្ញជឿថាជា
គំនិតដើមភាគ គឺជាគំនិតដែលកើតខ្សែដាំតាំងតែពីមនុស្សនៅ
មិនទាន់ចេះដឹងយកថ្មបូកធ្វើជាសសរនៅឡើយ ។

ការកសាងរបស់ព្រះឥន្ទ្រនោះរស្មារូណាស់ គឺគ្រាន់
តែដាំសសរខ្សែ ក៏ធ្វើដំបូលបានតែប៉ុណ្ណោះ មិនបាច់មានផ្ទះ

មិនបាច់មានផ្ទាំងផ្ទាន ដំបូលមិនធ្លាក់ចុះមកដីទេ ។ វិធីសាស្ត្រ

សំព្រះឥន្ទ្រដែលបានពោលនេះ យើងឃើញថាមិនមែនជា

វិធីនាឱ្យមាននិរត្តយបានទេ ព្រោះដំបូលគាត់នឹងជ្រុះចុះមកដី

ពេលណាបូយមិនខាន រៀងនេះ ដូចជាពាក្យបុរាណ

លោកនិយាយថា “ស្រុកទេសមិនមានមេដំបូល ប្រែសេចក្តី
ថាប្រជាជនមិនបានសេចក្តីសុខទេ” ។

ព្រះឥន្ទ្រនេះជាទេពតា កើតក្នុងកាលខាងក្រោយពិត

គឺ កើតឡើងក្នុងកាលដែលពួកគាត់មានគំនិតថា គ្រូវិកសាស្ត្រ

លោក ពួករាយនសាស្ត្រព្រះឥន្ទ្រនេះឡើង ហើយក៏ប្រគល់

នាទីការកសាងលោកឱ្យព្រះឥន្ទ្រ ធ្វើជាជំរក្រវែលនឹង ជាទេពតា

បរិបូណ៌ដោយសេចក្តីសុខគ្របយ៉ាង ជាងទេពតាទាំងឡាយ

វិកការឱ្យសម្បូណ៌សប្បាយ ដោយសេចក្តីសុខនេះ ធ្វើឱ្យ

មានព្រះឥន្ទ្រគន់ថយចុះវិញ ដូចសេចក្តីដែលយើងនឹងឃើញ

ក្នុងមុខ ។

មួយទៀត កាលពួកអាយុបុរេមកនោះ ពួកនេះបាន
 ឃើញផលអ្នកដើមកំណើតស្រុកបូជាភ្នំ ខុសភ្នំជាវិភូសក្តិ
 សិវ្វិ ។ រឿងនេះ ពួកអាយុបុរេបានទុកសក្តិប្រាប់ផលអ្នកដើម
 កំណើតស្រុកថា ភ្នំដ៏សំខាន់នោះគឺព្រះអាទិត្យ ដែលជា
 សិវ្វិរបស់ខ្លួន ព្រះព្រះអាទិត្យជាប្រភពកើតភ្នំ គឺជាម្ចាស់
 នៃភ្នំទាំងឡាយ ។ ដូច្នេះ ពួកអាយុបុរេបង្កើតខេត្តភាគ
 ចំបូយទៀតហើយឱ្យឈ្មោះថាព្រះអគ្គិ ខេត្តភាគនេះផ្សំពី
 ព្រះអាទិត្យ ការបង្កើតខេត្តភាគនេះ បានផលច្រើនប្រការ
 ណាស់ ប្រការមួយ គឺ ពេញចិត្តផលអ្នកដើមកំណើតស្រុក
 ព្រះរតនាប្រាប់បូជាភ្នំមកហើយ បើពួកអាយុបុរេព្រមយក
 ភ្នំរបស់គេមកជាខេត្តទៀតហើយ គេគិតតែពីសប្បាយ
 ចិត្ត ប្រការមួយទៀត បើខុសជាខេត្តភាគកើតឡើង ព្រះ
 អគ្គិនេះ ក៏នៅតែជាខេត្តភាគរបស់ព្រះអាទិត្យ=សិវ្វិ គឺ
 នៅក្នុងឋានៈជាបរិវារព្រះអាទិត្យរបស់អាយុបុរេ ។ នេះហើយ

ជាហេតុសំខាន់មួយធ្វើឲ្យជនអ្នកដើមកំណើតស្រុកដ៏ធំ ខ្លួនថា

ខ្លួននៅក្នុងបង្គាប់បញ្ជាពួកអាយ័នដៃល ។

មួយវិញទៀត លទ្ធិវេទនៅប្រទេសឥណ្ឌា មានការចាក់

ទង់គ្នានឹងប្រទេសឥណ្ឌា ប្រើប្រការណាស់ ព្រោះពួកអាយ័ន

កាលនៅក្នុងប្រទេសឥណ្ឌានោះ បានគោរពទេពតាប្រើប្រាស់

មានឥទ្ធិពលជាដើម ។ អ្នកប្រាជ្ញដែលសិក្សាវេទនេះ បាន

ឃើញច្បាស់ថា កាលពួកអាយ័ននៅប្រទេសឥណ្ឌា បានគោរព

ទេពតាប្រើប្រាស់ ដូចទេពតាក្នុងវេទដែរ តែកាលនោះគេមិន

ចាន់បានចងក្រងគម្ពីរវេទឲ្យបានជាគម្ពីរ មានបែបវែងទ្រើបត្រូវ

នៅឡើយទេ ។

ការដែលពួកអាយ័ន រំព្យាយាមផ្សំផ្សលទ្ធិសាសនា

របស់ខ្លួនឲ្យរលាយចូលគ្នាជាមួយលទ្ធិសាសនាជនអ្នកដើម

កំណើតស្រុក នេះជាមូលហេតុនាំឲ្យកើតលទ្ធិវេទឡើង ។

ដូច្នោះ លទ្ធិសាសនាឥណ្ឌា ក៏ដើរចូលទៅកាន់សម័យទី ២

គឺ សម័យវេទៈ ដែលលោកពង្រីកចេញរយៈកាលប្រមាណ
ជា ១.០០០ ឆ្នាំ មុនសម័យព្រះកាល ។

សម័យនេះ មនុស្សមានការចេះដឹងប្រសើរជាងពីអតីត-

កាលខ្លះហើយ មនុស្សយើងចេះយល់ថា មានព្រះវិទេពនៅក្នុង

យានសួន ព្រះវិទេពជាអ្នកបង្កើតលោក មនុស្ស សត្វ រុក្ខ ដើ

កើត ខ្យល់ និងវត្ថុទាំងអស់ ហើយមានអំណាចលើវត្ថុទាំង

អស់នោះ រឿង ការបង្រៀន សូត្របួងសួង គឺត្រូវតែធ្វើចំពោះ

ព្រះវិទេព ដើម្បីឱ្យព្រះវិទេពករណ៍ប្រឆានសេចក្តីសុខសួស្តី

ផលខ្លះ ដូច្នោះ ការតែងបទសូត្រចំពោះព្រះវិទេពគឺកើតឡើង ។

២. សម័យវេទិ មន្ត្រី សម្រាប់សូត្រសូត្រចំពោះព្រះវិទេព

ហៅថា វេទ ។ វេទ ប្រែថា "ការចេះដឹង = Savoir" ជាភ្នំ

ព្រាហ្មណ៍ ដែលយើងធ្លាប់ដឹងមកហើយថា គ្រូយិវិទ្យា ឬ

គ្រូវេទ មាន ៣ ភ្នំ តែដែលតាមពិតមាន ៤ ភ្នំ គឺ :

១- ឡឡេន មន្ត្រីជាបទធម្ម សម្រាប់សូត្រអង្គរករ
បន្តស្រន់ បួងសួង ឬ សរសើរឬកម្មជាទេពតា ។

២- សាមវេន ជាបទធម្មនៃវេន សម្រាប់សូត្រ ក្នុងពិធី
ថ្វាយទឹកសោបចិញ្ចោនព្រះឥន្ទ្រ បន្តចិត្តព្រះឥន្ទ្រ ។

៣- វេនជុវេន ជាបទរាយ ស្តីពីការធ្វើពលិកម្ម
និងបួងសួងទេពតា ហើយមានមន្ត្រីប្រកបផង ។

៤- អង្គវេន ជាតាមបទ្រព្យភាគប សេហ៍ បន្តសក្តិ
សិទ្ធិ អាចធុប្រសម្រាប់សូត្រដេញឧបទ្រព្យចង្រ្រៃ ឬខ្លះចម្រើនសាច
នាំឲ្យកើតសិរស្តស្តីជ័យមន្ត្រីលដល់ខ្លួន ព្រមទាំងធ្វើទ្រព្យល
អាក្រក់ធ្លាក់ទៅលើសត្រូវទៀតផង ។

ការចងក្រងវេន ធ្វើជាគម្ពីរដោយបរិបូណ៌នោះ គបតិក
មានតែមួយទេ គឺប្រមូលយកមន្ត្រីសូត្រស្តីអង្គរករសរសើរ
ទេពតា យកបទសូត្របន្តចិត្តព្រះឥន្ទ្រហើយថ្វាយទឹកសោម
យកបទរាយដែលស្តីពីពិធីធ្វើពលិកម្មបួងសួងទេពតាទាំងអស់
នេះ មករួមបញ្ចូលគ្នាធ្វើជាគម្ពីរមួយហៅថា "វេន" ។

គមក ព្រាហ្មណ៍ជាម្ចាស់វិជ្ជា ដែលមាននាទីក្នុងវិជ្ជាវិជ្ជាខេនៈ
 បានវិញ្ញាណវេទនេះចេញជាគម្ពីរមួយ ។ ដោយវិញ្ញាណវេទនេះ
 ជាការស្រួលប្រតិបត្តិ គឺវិញ្ញាណវេទនេះសម្រួលក្នុងវិជ្ជាវិជ្ជា
 ទឹកសោម និងបទសម្រួលសរសើរបទនៃវិញ្ញាណវេទនេះ ខ្ពង់ខ្ពស់
 គម្ពីរមួយទៀតឈ្មោះថា សាមវេទ, វិញ្ញាណវេទនេះដែលស្ថិត
 ពិតប្រាកដស្នងទេពតា ខ្ពង់ខ្ពស់ជាគម្ពីរមួយទៀតឈ្មោះថា យជ្ជ-
 វេទ ។ លុះវិញ្ញាណវេទនេះហើយ ចេះដើមនៅសល់តែជាមន្ត្រៈ
 គឺនិទន្ទសរសើរ ភាគព័ន្ធវាយ ហើយឈ្មោះមន្ត្រៈនោះថា
 បូត្រ ។ ពាក្យ "បូត្រ" នេះប្រែថា "សរសើរ" ។ ដូច្នោះវេទ
 នេះទៅជាមានបីប្រការហៅថា "ត្រៃវេទ" ។ គមកទៀត ពួក
 ព្រាហ្មណ៍ប្រមូលគ្នាថា មន្ត្រៈ ពាក្យ ពួកសក្តិសិទ្ធិរបស់ពួក
 ស្រុក ដែលមិនមែនជាវេទ តែដែលគេជឿថា បានផលល្អ
 សម្រាប់ខ្លួនគេ យកមកប្រមូលគ្នាធ្វើជាគម្ពីរមួយផ្សេងទៀត ឲ្យ
 ឈ្មោះថា អថវិវេទ ទៅជាវេទមាន ៤ ប្រការ តែគេហៅត្រឹម
 តែ "ត្រៃវេទ" គេមិនហៅថា "ចតុវេទ" ទេ ។

អ្នកប្រាជ្ញអឺរ៉ុបប្រើឈ្មោះ ហិលូ ប្រេន (Hille
 Brentd) បានប្រកបដោយទាំងអស់ រួមជាមួយអ្នកប្រាជ្ញអឺរ៉ុប
 ប្រើឈ្មោះ ហិលូ ប្រេន ដែលចេះវិញប្រទេសឥណ្ឌា អ្នកប្រាជ្ញ
 ទាំងនេះ គាលកំពុងពិចារណាវេទ បានសម្រេចសេចក្តីយល់
 ឃើញថា ការដែលព្រាហ្មណ៍ញែកបទបទដ្ឋានចិត្ត ញែកបទរាយ
 ចេញទៅជាតំណាងនេះ ជាការធ្វើលម្អិតតែណាស់ ព្រោះថា
 បើយើងពិចារណា យើងសំខាន់រាប់ហាននិងភាសា ព្រមទាំងយក
 ការចេះដឹង ដែលកើតពីការស្រាវជ្រាវដទៃ ៗ ទៀតមកជួយ
 ផ្សំផង ក៏ឃើញច្បាស់ថា វេទគឺមានត្រឹមតែជាបន្ត គឺ ធនូ
 ដែលសល់នៅក្នុងបូគូនៃបុរាណៈឯង ឯបទបទដ្ឋានចិត្ត គឺ
 សាមវេទនិងបទរាយ គឺជួយវែងទោះ ជាពាក្យបន្ថែមបញ្ចូល
 ផ្សេងដោយឡែក ។ ទោះយោបីការញែកវេទចេញជា ៣
 ប្រការ ឬ ដោយចេតនាដូចម្តេចក៏ដោយ ការនេះ ទុកជាការ
 ធ្វើដោយប្រពៃប្រយោជន៍ ឈ្មោះថា បានធ្វើឲ្យអឺរ៉ុបប្រកួតសល់

នៅតែចំណែកបរិសុទ្ធតាមដើម គឺថាជា "របស់ចាស់ របស់
បុរាណសុទ្ធ" ឲ្យកើតមានធិតិប្រាកដឡើង ។

ដោយការពិចារណាអ្នកប្រាជ្ញអល្លិម័ន៍ត៍ដែលបានពោល
មកហើយនេះ យើងឃើញថា គម្ពីរវេទ ឬ ពាក្យខ្លះខ្លះនិង
សេចក្តីដែលជាគ្រឿងប្រកបវេទនេះ គឺជាភេទមាតិកា
ពីបុរាណកាលមុន តែមានរូបពេញលក្ខណៈក្នុងកាលបច្ចុប្បន្ន
ក្រោយ ក្នុងកាលដែលភេទមាតិកាស្រុកៈវស មានការ
គ្រប់គ្រងគ្រឹមត្រូវ មានព្រះរាជាជាប្រមុខ មានអ្នកប្រាជ្ញបុរាណ
ហិតជាទីប្រឹក្សាអមអង្គព្រះមហាក្សត្រហើយ បើយើងធ្វើពាក្យ
ថា "មនុស្សសាងលទ្ធិសាសនាឡើងដោយពាស្រ័យវត្ថុ ដែល
យើងបានច្រឡំឃើញជាគោលហើយ" យើងក៏គួរធ្វើសេចក្តី
យល់ឃើញរបស់អ្នកប្រាជ្ញអល្លិម័ន៍ត៍ក្នុងរឿងនេះដែរ ។

ក្នុងគម្ពីរវេទដែលជាឯកសារចាស់បំផុតនេះ យើងចាប់
សេចក្តីបានថា ទេពតាដែលធំបំផុតគឺ ព្រះឥន្ទ មានអ្នក

ប្រាជ្ញជាទីប្រឹក្សាវិជ្ជាការគឺព្រះព្រហ្មស្សតិ មានព្រះវរុណកាន់
 នាវីជាទណ្ឌមាយក អ្នកណាធ្វើខុសព្រះវរុណដឹងទាំងអស់ បើ
 មានមនុស្សព័រនាក់ប្រឹក្សាភាចក្តីចំនុះ ព្រះវរុណមកអែបលប
 ចាំស្តាប់ មានព្រះយមៈកាន់នាវីជាពណ៌ ពណ៌ សម្រាប់ដាក់
 ទោសអ្នកដែលប្រព្រឹត្តខុស គង់ពេលដែលអ្នកនោះស្តាប់
 ហើយ តែព្រះយមៈរបស់ពាយ័ន ផ្សេងគ្នាពីព្រះទសិវស
 របស់អ្នកស្រី មិនភាគរាគ្សខ្លួនឯងទេ នាវីភាគរាគ្សនោះលើព្រះ
 សិវិក្ខ ដែលខុកជាសាលាយុតិធម៌ បើព្រះសិវិក្ខភាគរាគ្សទៅ
 ហើយឃើញថា មានទោស ត្រូវបញ្ជូនទៅឱ្យព្រះយមៈធ្វើ
 ទោសទៅទៀត វិធីនេះខុកជាការគ្រប់គ្រងប្រសើរណាស់
 ល្មមយល់ថា គេមានការគ្រប់គ្រងល្អហើយ ។

ឯការសាង្ហរទេពតាឡើងបែបនេះ ក៏ត្រូវសាងឡើងតាម
 ផែនការគ្រប់គ្រងរបស់មនុស្សដែរ គឺព្រះឥន្ទខុកជាព្រះរាជា
 ព្រះព្រហ្មស្សតិខុកជាអ្នកប្រាជ្ញ ជាទីប្រឹក្សាអមព្រះអង្គ មាន

ក្រុមព្រះខត្តបាល មានសាលាយុតិធម៌ មានរាជទណ្ឌ ។

ព្រះឥន្ទ្រប្រៀបដូចព្រះមហាក្សត្រាធិរាជ គឺគ្រូជាអ្នកចម្បាំង

ប្រាបប្រាមពួកបីស្តាច ដែលប្រទុស្តមនុស្សជាតិ មានរាជ

សំខាន់ធ្វើដោយពេជ្រហៅថា វង្សាវង្ស មានសរ មានព្រះខ័ន

មានគទា មានគ្រឿងសម្រាប់ចាប់សត្រូវ មានតាហានៈ គឺដី

ព្វកណ្ត ជួនកាលទ្រង់រថទឹមសេះក្រហម ក៏មានស ។

ព្រាហ្មណ៍បានសាងសុរាប្បាយព្រះឥន្ទ្រទៀត ជាសុរា

ដែលធ្វើជាគិលើមួយប្រភេទហៅថា សោមៈ ។ នាទីព្រះ

ឥន្ទ្រជាអ្នកចម្បាំង តែព្រះឥន្ទ្រច្បាំងឈ្នះក៏មាន ចាញ់ក៏មាន

មិនសុទ្ធតែឈ្នះដកបទេ ដើម្បីឲ្យព្រះឥន្ទ្រចេះតែច្បាំងជាខិត្ត

ទៅ មិនឲ្យឈប់ឈររហូតទៅ ។

វិធីប្រតិបត្តិសម័យវេទនេះ មិនមានរឿងទៃក្រៅពីការ

សែនបង្កសង្គមជាទេ គឺធ្វើជាធិបូជា ធ្វើគបៈ តែមិនមែនបាន

សេចក្តីថាលទ្ធិវេទ ឥតមានសីលធម៌ដ៏ប្រសើរនោះទេ ពាក្យ

សូត្រសរសើរនោះឯងហើយ ជាសីលធម៌នៅក្នុងខ្លួនរបស់ខ្លួន

អ្វីល អ្វីបិទល ក៏មានគ្រោះក្រុកក្រាបដទៅក្នុងពាក្យសូត្រសរសើរ

នោះស្រាប់ហើយ ។

សម័យបំផុតវៀង កើតមានខេត្តតាខ្មៅសំបំផុត មួយអង្គគឺ

ព្រះព្រហ្ម ។ ព្រះព្រហ្មនេះ កើតឡើងបានដូចម្តេច ? ពួក

អាយុនេះឯង កាលមានការចេះដឹងហើយ មានការចេះត្រិះរិះ

កេហេតុផលហើយ ក៏នឹកគិតឃើញថា ព្រះអាទិត្យ ព្រះចន្ទ

ព្រះអគ្គី ព្រះពាយ័ ព្រះវរុណ អស់នេះ ម្តេចក៏កើតឡើង ?

អ្នកណាបង្កើត ? ដូចខ្លួនយើងរាល់គ្នានេះ កើតមកក៏កើត

ដោយការស្រ័យមានបែបផ្សេង ។ តាមគ ចុះខេត្តតាខ្មៅនេះអ្នក

ណាជាបង្កើត ? ពួកព្រាហ្មណ៍គិតតាមលម្អិតដូច្នោះហើយ ក៏

បង្កើតខេត្តតាខ្មៅមួយទៀតឡើងឲ្យឈ្មោះថា "ព្រាហ្ម" ។

ព្រះព្រហ្មក៏គ្រោយព្រាហ្មណ៍ទេ នេះជាសេចក្តីពិត។

អ្នកប្រាជ្ញរិះកេហេតុផលដទៃទៀត ក៏យល់ឃើញស្របគ្នាដែរ

សាស្ត្រាចារ្យអាល្លឺម៉ង់គឺ គឺលោកស្រីស (Otto Strauss)

អធិប្បាយថា សេចក្តីពិតក្នុងគម្ពីរវែងក៏មានប្រាកដហើយថា

គ្រូវិត្យមានទេពភាពបំផុតមួយអង្គ ព្រោះមានគ្រឹមតែព្រះ

ឥន្ទ្រមួយអង្គមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ មួយទៀតមានពាក្យសូត្រសុត្ត

ទេពភាពច្រើនអង្គ ដែលសាងលោក សាងមនុស្ស គ្រាន់តែមិន

ចេញឈ្មោះទេពភារនោះថា ជាទេពភារអ្វីប៉ុណ្ណោះ ប្រើគ្រឹមតែ

ពាក្យថា វិត្តកម្មិន ដែលខ្មែរច្រើនស្គាល់ថា ព្រះវិស្ណុកម្ម

ទេពភារនេះជាអរូបធម៌ គឺ មិនមែនមានរូបកាយទេ គ្រាន់តែ

ជាសកាវធម៌ប៉ុណ្ណោះ ។ លោកជេម ស.មេស្តុន (James

S. Meeton) អធិប្បាយថា នៅចុងសម័យវែង មនុស្សចុក

ច្រាននឹងព្រះឥន្ទ្រកាន់តែខ្លាំងឡើង ។ ព្រះឥន្ទ្រច្បាំងចារក្បែរគេ

ញាយពេក ប្រព្រឹត្តក៏មិនល្អសោះ លបលួចប្រពន្ធកូនគេ

រឿយ ។ លួចទាំងប្រពន្ធបូស ក៏ហែងបូសធីត្រៃ ជីកទឹក

សោមស្រវឹងខួបជានិច្ច មនុស្ស អស់ជ្រះថ្លា ក្នុងពេលនេះ

ហើយដែលព្រាហ្មណ៍ព្យាយាមលើកព្រះសិវភូមិជាធំឡើង ឯ
 ពាក្យថា ប្រជាបតិ កំលោកមេសុនយល់ថាជាឈ្មោះនៃទេពតា
 សិវភូមិខ្លះឯង ។ នេះជាពាក្យអធិប្បាយអ្នកស្រាវជ្រាវ ដែល
 បានពិចារណា ឥឡូវវែងដោយល្អិត ។ មានពាក្យអធិប្បាយផ្សេង
 ដទៃទៀត ជាពាក្យអធិប្បាយរបស់អ្នកប្រាជ្ញអល្លិម៉ង់ត៍ដែរ គេ
 បានអធិប្បាយខុសថា ការរៀបចំលទ្ធិសាសនាព្រាហ្មណ៍នេះ
 ធ្វើតាមវិធីដែលគេរៀបចំស្រុកទេស គឺ កាលពួកអាយ័នបាន
 ចូលមកគ្រប់គ្រងដែនដីណាហើយ អាយ័នបែនខ្លួនគឺជា
 រដ្ឋឆ្នែកគ្រប់គ្រង តមកក្នុងកាលជាខាងក្រោយ មានអ្នក
 ទូរបានដាច់ព្រះរាជាមានអំណាចធំ បានជាពុជាធិរាជលើព្រះ
 រាជាទាំងឡាយទូទៅ ហើយបង្កើតពាក្យថា " ចក្រពត្តិ "
 ឡើង ក្នុងពេលនេះលទ្ធិ " អគ្គមេធ " ក៏កើតមានក្នុងសាសនា
 ព្រាហ្មណ៍ឡើងដែរ គឺអ្នកណាគ្រូការឲ្យបានជាចក្រពត្តាធិរាជ
 គ្រូវែលធិសេះឲ្យចូលទៅដែនដីទេ ។ ហើយលើកទ័ពតាមទៅ

ដែលណាបណ្តាយឲ្យសេះចូលទៅបាន គេសំគាស់ថា ដែន

នោះព្រមចុះចូលជាប្រទេសរណាមហើយ បើបិទព្រមឲ្យសេះ

នោះចូលទៅទេ គង់ទ័ពដែលដើរទៅតាមក្រោយសេះនឹងចូល

លុកវាយដណ្តើមយកគ្នាប ។ ប្រពៃណី "អន្តរមធ" ១៨៖

មានទូទៅពេញសាកលដ៏មុខបក្សីកាលនោះ ។

ឯការគិតសាងទេពតាមដី ។ ឲ្យរឹងរិតប្រសើរខ្ពង់

ខ្ពស់ចុក ក៏បាន គិតឲ្យរឹងគង់សម័យនេះឯង គឺឯកម្មវិធីជា

មួយគំនិត និងសេចក្តីព្យាយាមរបស់សូត្រ ដែលត្រូវចាំចង់

ឲ្យបានជាចក្រពត្រាធាតុនេះ ។ សេចក្តីនេះបញ្ជាក់ឲ្យឃើញថា

លទ្ធិសាសនាឥណ្ឌាសម័យនោះ តែងវិលទៅត.បការចលនា

ខាងផ្លូវនិយាយ បាត់ដកប ។ ហេតុផលទៅជាដូចម្តេចក៏ដោយ

តែព្រាហ្មណ៍បានបង្កើតទេពតាធាតុបំផុតមួយអង្គ ហើយរិះគិត

ឲ្យមានឈ្មោះប្រហាក់ប្រហែលគ្នានឹងពាក្យថា "ព្រាហ្មណ៍"

ដែលឲ្យសមរម្យនោះ គឺត្រូវឲ្យឈ្មោះថា "ព្រាហ្ម" ហើយប្រាប់

ថា "ព្រហ្ម" ជាបុព្វបុរសរបស់ព្រហ្មណ៍ ។ ក្នុងកាលនោះ
ព្រហ្មណ៍ក៏លឿនថា នេះឡើងទៅទូលំទូលាយទៀតទៅទៀត
គឺព្រហ្មណ៍ជាទេពតានៅនាថា មនុស្សលោកនេះឯង ។

ការគិតសាងព្រះព្រហ្មនេះ ក៏គិតកល្យាណសំដែង
គិតថា សាងព្រះព្រហ្មដូចម្តេចឲ្យបានប្រសើរ ព្រោះគេបាន
ដឹងរឿងសាងព្រះឥន្ទ្រចេហ៊ីយ គឺ កាលនោះ សាងព្រះឥន្ទ្រ
ឲ្យបរិបូណ៌ដោយសេចក្តីសុខគ្រប់ប្រការ ឲ្យមានជាយា ឲ្យ
មានបរិពារបម្រើឆ្នុងស្តាំ កប់ទាំងពាន់ ១ ទាល់តែព្រះឥន្ទ្រ
ឈ្នកស្រវឹងកាមឈប់បុរ ដើរលួចប្រពន្ធគេងឯង ប្រព្រឹត្តអ-
នាចារផ្សេងៗ ។ ការសាងព្រះព្រហ្មដ៏ធំ ក៏ត្រូវសាងឲ្យខុស
គ្នាពីការសាងព្រះឥន្ទ្រ ព្រោះសាងព្រះឥន្ទ្រខុសទៅហើយ
សំខាន់បំផុត គឺសាងព្រះព្រហ្មកុំឲ្យមានប្រពន្ធកុំឲ្យលេងកាប ។
ធ្វើដូចម្តេចមិនឲ្យមានប្រពន្ធ ? បើសាងឲ្យមានរូបកាយដូច
មនុស្ស ឬ ទេពតាដទៃ ៗ ក៏ត្រូវតែមានប្រពន្ធទាល់តែបាន

ហើយមានវិភាគច្រើនទៅទៀត ដូចព្រះឥន្ទ្រដូច្នោះឯង ហើយ

នឹងទិវារក្សាយុច្ឆុបព្រះឥន្ទ្រទៀត បើសាងកុំឲ្យមានប្រធាន

មានតែម្នាក់ឯង ក៏ត្រូវសាងកុំឲ្យមានរូប គឺមិនឲ្យទៅជាបូជនី

គ្រាន់តែជាសាមធម៌ គឺគណិតល្អនយោងនេះហើយ ក៏សាងព្រះ

ព្រហ្មឡើង មិនមានខ្លួន មិនមានរូប គឺព្រះព្រហ្ម ដែល

ព្រហ្មណ៍សាងឡើងថ្មីនេះ គ្រាន់តែជាសកាវធម៌ប៉ុណ្ណោះ ។

ដូច្នោះហើយបានដាក់ប្រពៃណីឡើងថា “ស្ត្រីជំនាញស

នៃព្រហ្មចរិយៈ” ក្នុងសាសនាទាំងឡាយនៅប្រទេសឥណ្ឌា

ព្រោះដើមហេតុបក្សសាងព្រះឥន្ទ្រឲ្យមានប្រធានច្រើន ។

រឿងទេពតា គឺព្រះឥន្ទ្រដែលនិយាយថា មានប្រធាន

ច្រើន ហើយចេះដើរលួចប្រធានគេឯងទៀតនេះ បើមើលឲ្យ

សព្វៗ ទៅ ព្រះឥន្ទ្រមិនមែនមានឋានៈជាទេពតា នៅលើ

មេឃទេ ដោយពិតគឺមនុស្សយើងនេះឯង ដែលមានឋានៈជា

ធុកដូចទេពតា ហើយគេឲ្យឈ្មោះថា “ព្រះឥន្ទ្រ=អ្នកតំណែង”

ហេតុនេះហើយបានជា អ្នកនេះចេះដើរលូចប្រពន្ធកេងង ដូច
ជាលូចប្រពន្ធឫស័ជាដើម ជាហេតុនាំឲ្យគេស្រប់ខ្លឹមរហូតដល់
គេមិនជ្រះថ្លាគេចង់លុបចោលទៅវិញ ហើយគេបង្កើតអង្គថ្មី
ទៀតមិនឲ្យមានរូបគឺបង្កើត "ព្រះព្រហ្ម=អ្នកប្រសើរ" នេះឯង។

រឿងនេះ ទំនងជាដូច្នោះទេដឹង ?

មួយទៀត "ព្រះព្រហ្ម" នេះ មានមកបុរេយូរហើយ ។

ឯព្រហ្មនេះ ជាធម្មៈដែលកើតប្រាកដឡើងក្នុងលោក ព្រោះ

ធម្មៈមិនមានរូបកាយ ។ តែសេចក្តីយល់របស់ព្រហ្មណ៍ថា

ធម្មៈដែលកើតមានឡើងនៅក្នុងលោកនោះ គឺកើតដោយការ

ជុំរួចលក្ខណៈ ទៅជាស្ថិតមួយ ហើយអណ្តែតនៅក្នុងលោកនេះ

មួយមុំនកល្យ តមក ស្ថិតនោះក៏បែកច្បាយទៅ ព្រហ្មដែល

នៅក្នុងស្ថិតនោះ បណ្តាលឲ្យបែកជាពីរចំហៀង មួយចំ-

ហៀងកើតបានជាផ្នែកកាស មួយចំហៀងទៀតកើតបានជា

មនុស្សលោក ព្រះព្រហ្មសាងសារព័រវត្ត នៅក្នុងឋានសួគ៌

សាងសារព័រត្តិមាននៅឋានមនុស្សលោកនេះ មុនដំបូង

សាងជាភ្នំ ឲ្យមកដុតបំផ្លាញរបស់ដែលជាបាបអកុសលឲ្យ

អស់ទៅ ហើយសាងទឹកទៅលក់ភ្នំនោះ លុះទឹកនោះលក់

ភ្នំទៅហើយ ទឹកនោះធ្វើឲ្យដីមានជីជាតិ ជាហេតុនាំឲ្យ

មានការដុះលូតលាស់ មានពូជសារព័រត្តិ មានស្រូវជាដើម

បរិបូណ៌ មានដើមឈើ មានសត្វ មានមនុស្ស គង់ត្រក

មនុស្ស មានមនុស្សម្នាក់ជាកូនព្រះអាទិត្យ កើតឡើងជា

ស្តេចដែនដី បានគ្រប់គ្រងប្រជាជនតាំងតែពីកាលនោះមក ។

រួមសេចក្តីទៅថា ព្រហ្មសាងលោកនេះម្តងទៀត គឺសាង

លោកដែលធ្វើដោយស៊ុត ជំនួសលោកដែលព្រះឥន្ទ្រសាង

ដោយសសរឈើ មកធ្វើជាគ្រឿងទល់ទ្រង់ចូល កាលព្រះ

ព្រហ្មសាងលោកដោយស៊ុតយ៉ាងនេះហើយ រឿងសាងលោក

របស់ព្រះឥន្ទ្រនោះ ក៏ទៅជាមោឃអស់ទៅ ។ រឿងនេះ

ព្រាហ្មណ៍អាចផ្លាស់ប្តូរតាមពេញចិត្តខ្លួនបានទាំងអស់ ។

បុននឹងចប់រឿងវេទ យើងគួររៀនវេទទី ២ បន្តិចសិន ។
 វេទទី ២ ឈ្មោះ អថវិវេទ ។ វេទនេះ គេបំភ្លឺជាភ័ក្ត្រប្រា-
 កដក្តីកាលណាទេ ហើយបើនឹងទុកដាក់ជាភ័ក្ត្រក្តីកាល
 ណាក៏មិនសម ។ យើងបានដឹងថា ព្រាហ្មណ៍មានឋានៈខ្ពស់
 ណាស់ គឺមានឋានៈជាបិត្រូនឹងទេពតា តមកថា បើបានធ្វើតិច
 ឲ្យបានគ្រឹមគ្រូ អាចមានអំណាចបង្ការបំបាត់ទេពតាបានទៀតផង
 ដោយហេតុតែខ្លួនមានអំណាចសក្តិសិទ្ធិយ៉ាងនេះ ព្រាហ្មណ៍
 សាងអថវិវេទឡើង ដោយការប្រមូលយកវេទមន្តតាមអាគម
 សម្រាប់សែកទាំងបីនាម ដែលគេជឿថា ទាំងពួកសក្តិសិទ្ធិ
 មានមន្តសូត្រដោះគ្រោះ ដេញទុបទ្រពចង្រៃនាំឲ្យកើតសុវត្ថិ-
 ភាពជាដើម ហើយទេពតានឹងប្រទានឲ្យ បណ្តាលឲ្យ តាម
 ដែលព្រាហ្មណ៍សុំ ដោយការរាយមន្ត ឬ ដោយវិធីការ
 យ៉ាងណាមួយ ក្រៅពីធ្វើឲ្យពេញចិត្តទេពតា ដូចពោលមក
 ហើយនេះ នៅមានការធ្វើឲ្យលាញទៀត ដូចជាមន្តសែយ-

សាស្ត្រ គប់រូប គប់សាមណី ឬ ធ្វើសេហ៍ឱ្យល្មើសចិត្តកើតក្តី
 ស្រឡាញ់ ពុំមោះធ្វើឱ្យវែងចិត្តទៅជាខូចចិត្តជាដើម នេះ
 ហើយជាគម្ពីរជាន់ក្រោយ ដែលព្រាហ្មណ៍ជឿថា ពេញធ្វើឱ្យ
 ទេពតា ក្តៅក្រហាយបានដោយមន្ត្រីរបស់ខ្លួន ។

សម័យវេទនេះ ផ្តុកលើកសាបរលាបទៅមួយអង្វើដោយ
 ការកើតព្រះព្រហ្មឡើង គឺទៅ លទ្ធិសាសនាព្រាហ្មណ៍បាន
 ឈានចូលទៅដល់សម័យទី ៣ គឺសម័យព្រាហ្មណៈ ដែល
 បានឈ្មោះបកត៍ព្រហ្ម ។

៣- សម័យព្រាហ្មណៈ- កាលព្រាហ្មណ៍បង្កើតព្រះ

ព្រហ្មបានហើយ ក៏ប្រកាសប្រាប់ប្រជាជនទូទៅថាព្រះព្រហ្ម
 នេះ ជាទេពតាខ្ពង់ខ្ពស់ផុត ការសំខាន់បំផុត គឺព្រះព្រហ្ម
 មិនមានបេះទ គ្រាន់តែជាសកាវធម៌ មិនមានកូនមិនមានប្រ-
 ពន្ធ មិនចេះបរិភោគកាមគុណ ប្រជាជនពេញចិត្ត ព្រោះ
 ឃើញថាវិសេសជាងព្រះឥន្ទ្រមែន ដោយខ្លួនស្អប់ភ្លើងព្រះ

ឥន្ទ្រណាស់ តែដែលជាព្រះព្រហ្មមិនមានរូបនេះ ប្រជាជនមិន
 សូរពេញចិត្តទេ ព្រោះគេមិនអាចនឹងគោរពសកាវធម៌ដែល
 មើលមិនឃើញនោះទេ ។ គមក ពួកព្រាហ្មណ៍ប្រកាសប្រាប់
 ប្រជាជនទៀតថា បានរកឃើញហើយ សេចក្តីពិតព្រះព្រហ្ម
 មានរូប មានមុខ ៤ មើលទៅកាន់ទិសទាំង ៤ បាន មើលឃើញ
 លោកគ្រប់ជ្រុងបាន តែមិនមានប្រពន្ធទេ ។

ព្រះព្រហ្មកើតឡើងដូចម្តេចក៏ដោយ លក្ខណៈដូចម្តេចក៏
 ដោយ តែការសាងព្រះព្រហ្មឡើងនេះ មានផលប្រសើរ
 ណាស់ ព្រោះជាការបដិវត្តន៍ក្នុងផ្នែកសាសនា ដែលជាប្រភព
 ឲ្យកើតសិទ្ធិព្រាហ្មណ៍ឡើងគឺ :

- ១- ធ្វើឲ្យកើតធម៌វិសេសរបស់មនុស្ស តិ ព្រហ្មចរិយៈ
- ២- ធ្វើឲ្យកើតលទ្ធិអង្គុន ជាលទ្ធិខ្ពស់ក្រៃលែងក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍
- ៣- ធ្វើឲ្យកើតលទ្ធិបដិវត្តន៍ ជាលទ្ធិដាច់ឯកក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍ ។

១- ព្រាហ្មចរិយៈ - ការបដិវត្តន៍ មិនឲ្យព្រះព្រហ្មមាន

ប្រពន្ធនេះ ធ្វើឲ្យភ័យខ្លាចនិងប្រសើរថ្មីមួយ គឺធ្វើឲ្យមនុស្ស
 យល់ឃើញថា កាមគុណជាធម៌លាមក ពួកព្រាហ្មណ៍ កាល
 ដើមដូចជនធម្មតាទូទៅ មានប្រពន្ធមានកូន ប្តីជាព្រាហ្មណ៍
 ប្រពន្ធជាព្រាហ្មណ៍ ដូចគ្រួសារធម្មតា ហើយប្រកបអាជីវកម្ម
 បានទៀតផង កាលបើយាត់ព្រះព្រាហ្មណ៍មិនឲ្យមានប្រពន្ធ គឺ
 មិនទាក់ទងនឹងកាមគុណ ក៏ជាគុណប្រសើរណាស់ ព្រោះ
 ជាហេតុនាំឲ្យពួកព្រាហ្មណ៍ខ្លះពេញចិត្ត ប្រព្រឹត្តតាមបែបបទ
 ព្រះព្រាហ្ម ទើបកើតទៅជាព្រាហ្មណ៍មាន ២ ប្រភេទ គឺ

១- សមណព្រាហ្មណ៍ ព្រាហ្មណ៍ជាសមណៈ ប្រព្រឹត្ត
 ព្រហ្មចរិយធម៌ មិនមានប្រពន្ធ មិនទាក់ទងដោយកាមគុណ
 នៅដោយខ្សែកតែម្នាក់ឯង ។

២- គហបតីព្រាហ្មណ៍ ព្រាហ្មណ៍ពួកដើម នៅគ្រប់
 គ្រងផ្ទះ មានប្រពន្ធ មានកូន ប្រកបអាជីវកម្ម ធ្វើជំនួញ ធ្វើ
 ស្រែចំការ ដូចជនធម្មតាទូទៅ ។

នេះហើយ ជាប្រភពនាំឲ្យកើតស្ថាប័នដ៏ធំក្រៃលែងហៅថា

ហើយ: ប្រែថា "ការប្រព្រឹត្តិដ៏ប្រហុ ឬការប្រព្រឹត្តិឲ្យ

ទៅកើតជាប្រហុ" ជាស្ថាប័នដ៏ប្រសើរវិសេស ហើយមាន

ពលចូលទៅក្នុងសាសនាដទៃទៀតផង ព្រោះជាបដិបទា

[ប្រសើរ ដ៏បរិសុទ្ធ ។ រីឯខ្មែរយើងក៏ហៅអ្នកបរិសុទ្ធមិនទាក់
ទងដោយកាមគុណនេះថា "ព្រហ្មចារី" ដែរ ។ ការលះកាម-

គុណចេញទៅបួសនៅដោយខ្សែកម្រាត់ឯង ជាការលះប្រសើរ

បំផុត ។ កាលដើម មានកាមសប្បុស័រដែរ តែជាកាមសប្បុស័រ

ទាត់វិយា បានជាមានរឿងដ៏ណាស់ថា ព្រះឥន្ទ្រទៅលប

លួចភរិយាបួស តែស្ថាប័នថ្មីនេះ ប្រសើរវិសេសជាងមុន

ពិតមែន ព្រោះកើតទៅជា សច្ចធម៌ ។ ការបដិវត្តន៍នេះ ទុកជា

វិធីប្រសើរមួយនៃប្រវត្តិសាស្ត្រសង្គម មានមន្តស្សលះបង់ទ្រព្យ

សម្បត្តិ លះគ្រួសារ លះយកវាសសុខ ចេញទៅនៅម្នាក់

ឯង មិនទាក់ទងនឹងកាមគុណ ជាបុគ្គលវិសេសពិត គួរហៅថា

ព្រហ្មចារី គួរបានទទួលការគោរពបូជាដ៏ធំធេងប្រាកដ ។ គួរ

សាងព្រះព្រហ្មទ្យ័ន ជាត្រីភ្នំការណ៍សាង ម៉ែណាស់ មុកជា

ចលនាមួយដ៏ធំក្រៃលែងនៃសង្គមបង្កើន គឺប្រទេសឥណ្ឌា

មានផលប៉ះពាល់ខាងសាសនាទេ បានផលដល់ប្រទេស

ជាតិ និងជីវិតរបស់ប្រជាជនទូទាំង គឺបទុស្ស្យបានដួបរឹតត្បិត

ប្រសើរមួយ ដែលសាងខ្លួនជាយើងបរិសុទ្ធហើយស្អប់ ដូច

យើងបានដឹងថា មានភ្នាក់ម៉េច ករសប្បុរសភាពសេចក្តីទៅ

ប្រព្រឹត្តព្រតជាបញ្ចត ប្រគល់តាមយោងយើងគឺការទូន្មាន

ប្រៀនប្រះវេទបទុស្ស្យចំនីខ្យាយ ហើយបានជាគណៈចារ្យគំនុំ

ទីសំណាក់ការនៅទីផ្សេងៗ គ្នា តាមលទ្ធិខ្លួន មានបរិវារស្តាប់

ទៅទ ប្រាថ្នាសេចក្តីសុខតិរ ។

២-លទ្ធិអាត្ម័ន - អាត្ម័ន (A.Soul, F.Ame) វិទ្យាយើង

តិបុកណាប្រែថា "ព្រហ្មចារី" អធិប្បាយបានដោយលំបាក

ណាស់ ។ សេចក្តី អាត្ម័នគឺព្រះព្រហ្ម ជាមជ្ឈដ្ឋាននៃសារ

តើវត្ថុទាំងឡាយក្នុងលោកនេះ ព្រះព្រហ្មសាងលោក សាង
 មនុស្ស សាងសារពើវត្ថុ តែមិនមែនសាងដោយនិមិត្តដូចព្រះ
 ភាវិទេពនៃលទ្ធិហេព្រះទេ ព្រះព្រហ្មសាងដោយយកសារពើ
 វត្ថុដែលចេញទៅពីព្រះព្រហ្ម ដូចព្រលឹងមនុស្សសត្វ គឺដូច
ព្រលឹងរបស់ព្រះព្រហ្ម ដែលមែនចេញទៅមិនចេះអស់ទៀយ
 មែនទៅកើតជាមនុស្ស ជាសត្វ ជាដើមឈើ ជាសារពើវត្ថុ
 ខ្លះយើងនេះ ក៏បកពីព្រះព្រហ្មដែរ ព្រះព្រហ្មក៏គឺខ្លះយើង
 ខ្លះយើងក៏គឺព្រះព្រហ្ម បើចង់ស្គាល់ព្រះព្រហ្ម ក៏ត្រូវព្យា-
 យាមទ្យស្គាល់ខ្លះយើង បើស្គាល់ខ្លះយើងច្បាស់ហើយ
 ឈ្មោះថាស្គាល់ព្រះព្រហ្មហើយ បើយើងចូលទៅដល់ខ្លះ
 យើងបានពិតហើយ នោះឈ្មោះថា យើងបានចូលទៅដល់
 ព្រះព្រហ្មហើយ ។

ពាក្យនេះ ជាឯកភាព គឺ វត្ថុទាំងឡាយនៅតែមួយ វត្ថុតែ
 មួយគឺ វត្ថុទាំងអស់ មនុស្សទាំងអស់ សូម្បីផ្សេងគ្នា ក៏មិន

មែនមកពីណាផ្សេងទេ មកតែពីព្រះព្រហ្មដ៏ចតុរាជំអស់ គួរ

មានមេតាករណាដល់គាត់នឹងគួរ ព្រោះមកតែពីតែមួយពិត ។

មនុស្សនឹងព្រះព្រហ្ម មិនមែនមែន មិនមែនកូន ។ តែជិតតា

ណាស់ ព្រោះជាខ្លួនរបស់ខ្លួនឯង ព្រះព្រហ្មគឺខ្លួនយើង ខ្លួន

យើងគឺព្រះព្រហ្ម ដូច្នោះ លទ្ធិពាក្យ គឺលទ្ធិ "ខ្លួនឯង" ។

មើលនឹងប្រៀបធៀបច្បាស់លាស់ទៅទៀត ប្រៀបព្រះ

ព្រហ្ម ដូចមហាសមុទ្រ ប្រៀបមនុស្ស សត្វ ដើមឈើ

និងវត្ថុសារពើពាំងទ្បាយដូចទឹក ។ ទឹកគ្រប់ដំណក់ មិនថា

ដំណក់ទឹកណាទេ ដំណក់ភ្លៀង ដំណក់ទឹកសន្សើម ស្ទឹង

ទន្លេ បឹងបូ ដំណក់ទឹកក្នុងដី ដំណក់ទឹកនៅគ្រប់កន្លែង ដែល

មនុស្សជីកឬមុជ រហូតដល់ទឹកដែលស្នាក់ត្រាក់ ទាំងអស់

ទេ ក៏សុទ្ធតែមកពីមហាសមុទ្រទាំងអស់ ដូច្នោះ ដំណក់ទឹក

សន្សើម ដែលនៅលើស្ទឹងស្នាក់ជាមួយរបស់ទឹកមហាសមុទ្រ

ឬអ្វី ? ថាទេ មិនមែនទេ មិនមែនកូន មិនមែនមែនអ្វីទេ

ជាវិកដ្ឋចត្តា វិកកងមហាសមុទ្រក៏គឺដំណាក់វិកសម្បើមនេះ
 ឯង ដំណាក់វិកសម្បើមគឺវិកមហាសមុទ្រនេះឯងដែរ នឹង
 ត្រូវនិយាយថា វិកកងមហាសមុទ្រ ជាមែរបស់ដំណាក់វិក
 សម្បើមក៏ឥតអង្គីមានឡើយ ត្រូវតែនិយាយថា ដំណាក់វិក
 សម្បើមក៏គឺវិកមហាសមុទ្រនោះឯង ជារបស់តែបួយជាបួយ
 គ្នា ជាឯកភាពគឺជារបស់ "ខ្លួនឯង" នេះ ត្រូវគ្នាចំនឹងពាក្យ
 ថា "អាត្ម័ន" ដែលច្រើនថា "ខ្លួនឯង" ហើយខ្លះយើង
 ហៅថា "ព្រលឹង" ។

លទ្ធិអាត្ម័ននេះ ដដែលបានទៅជាព្រលឹងរបស់បុគ្គល
 ឬសត្វ ដែលមកពីព្រហ្មហើយ ទប់ផុតព្រលឹងទាំងអស់នេះ
 ក៏វិលត្រឡប់ទៅកាន់ព្រហ្មវិញ សេចក្តីនេះ គេប្រកាន់ជឿថា
 ជាបរមសុទ្ធ ជាសេចក្តីបរិសុទ្ធ ជាការរួចស្រឡះដែលហៅថា
 "នោក្ស" = ការរួចស្រឡះ,, ព្រោះគយល់ថា កាលបើព្រលឹង
 ត្រឡប់ចូលទៅកាន់ព្រហ្មបានវិញហើយ ព្រលឹងមិនត្រូវមាន